ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Απολογισμός έργου τετραετίας 2001 - 2004

Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.
Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών

Θεσσαλονίκη, 2005

Περιεχόμενα

Α. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ	
Γενικές πληροφορίες	8
Προβληματισμοί που οδήγησαν στη δημιουργία του προγράμματος	9
Βασικοί άξονες της φιλοσοφίας του προγράμματος	15
Οργάνωση	17
Λειτουργία	19
Στελέχωση	20
Προσέλευση ατόμων στο Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας κατά την τετραετία 2001 – 2004	22
Β. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ	
1. Ανοιχτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Εξαρτημένων Ατόμων και Οικογενειών Χρηστών	
Γενικές Πληροφορίες	26
Δημογραφικά Στοιχεία προσερχόμενων στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης	31
Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών	35
Ομάδες υποστήριξης – κινητοποίησης	37
Υποστήριξη συγγενών και φίλων χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών	39
Προσέγγιση χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στο δρόμο	40
Υποστήριξη χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών σε ιατρικά, νομικά, εκπαιδευτικά και επαγγελματικά ζητήματα	41
Υποστήριξη σε ιατρικά ζητήματα	41
Υποστήριξη σε νομικά ζητήματα	43
Υποστήριξη σε εκπαιδευτικά ζητήματα	44
Υποστήριξη σε επαγγελματικά ζητήματα	45
Εκπαιδευτικά Σεμινάρια	49
Σεμινάρια εκμάθησης Η/Υ	49
Σεμινάρια εκμάθησης Αγγλικών	50
Σεμινάρια εκμάθησης Ισπανικών	51
Δράσεις ευαισθητοποίησης σε πολιτιστικά, κοινωνικά, οικολογικά ζητήματα	53
Ευαισθητοποίηση σε πολιτιστικά ζητήματα	53
Ευαισθητοποίηση σε κοινωνικά ζητήματα	54
Ευαισθητοποίηση σε οικολογικά ζητήματα	55
Διευκόλυνση λειτουργίας ομάδων αυτοβοήθειας	57
Δράσεις Εθελοντικής Εργασίας	58

2. Δράσεις Προαγωγής της Αυτοβοήθειας σε Πρακτικό Επίπεδο	
Υποστήριξη Δημιουργίας Ομάδων Αυτοβοήθειας	60
Ιστοσελίδα	62
Δημιουργία Κοινωνικού Δικτύου	64
Ψυχοκοινωνικές Παρεμβάσεις με άξονα την Αυτοβοήθεια	66
Ευαισθητοποίηση της ιατρικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης για την έννοια και τις αρχές τις αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση της εξάρτησης	68
3. Δράσεις Προαγωγής της Αυτοβοήθειας σε Θεωρητικό Επίπεδο – Εκπαίδευση Λειτουργών Υγείας	
Τράπεζα Πληροφοριών για την Αυτοβοήθεια	70
Ενημέρωση και Παροχή Τεχνογνωσίας για την Αυτοβοήθεια	72
Γ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
1. Βιογραφικά Επιστημονικού Υπευθύνου & Επιστημονικών Συνεργατών	75
2. Συνεργασίες	77
3. Οικονομικός Απολογισμός	80
4. Φωτογραφικό Υλικό	82

Πίνακες

Πίνακας 1	Οργανόγραμμα Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας	18
Πίνακας 2	Οργανόγραμμα Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Οικογενειών Χρηστών	28

Γραφήματα

Γράφημα 1	Πορεία στελέχωσης Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας κατά την πρώτη τετραετία λειτουργίας του	21
Γράφημα 2	Συνολική απεικόνιση προσέλευσης διαφορετικών ατόμων στο Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας κατά τα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του	24
Γράφημα 3	Σχηματική απεικόνιση προσελεύσεων στο Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας ανά έτος και κατηγορία αιτήματος	25
Γράφημα 4	Σχηματική απεικόνιση της προσέλευσης ανθρώπων ανά έτος και ανά αίτημα στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης	29
Γράφημα 5	Σχηματική απεικόνιση νέων προσελεύσεων ανά έτος στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης	30
Γράφημα 6	Σχηματική απεικόνιση του συνολικού αριθμού επισκέψεων και συμμετοχών ανά μήνα στις δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος για το έτος 2003	30
Γράφημα 7	Σχηματική απεικόνιση ηλικιακής κατανομής των ανθρώπων που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης	32
Γράφημα 8	Σχηματική απεικόνιση της κατανομής ανά φύλο των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης	32
Γράφημα 9	Σχηματική απεικόνιση της εργασιακής κατάστασης των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης	33
Γράφημα 10	Σχηματική απεικόνιση του τόπου διαμονής των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσήλθαν στο πρόγραμμα	34
Γράφημα 11	Σχηματική απεικόνιση προσελεύσεων (διαφορετικών ατόμων) στο Κοινοτικό Κέντρο Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών ανά έτος	36
Γράφημα 12	Σχηματική απεικόνιση προσελεύσεων (διαφορετικών ατόμων) στο Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών	36
Γράφημα 13	Σχηματική απεικόνιση πορείας προσελεύσεων συγγενών και φίλων εξαρτημένων και των παραπομπών τους στις ομάδες αυτοβοήθειας	39

Γράφημα 14	Σχηματική απεικόνιση της προσέγγισης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στο δρόμο (street wok)	40
Γράφημα 15	Σχηματική απεικόνιση υποστήριξης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών σε ιατρικά, νομικά, εκπαιδευτικά, επαγγελματικά ζητήματα	47
Γράφημα 16	Σχηματική απεικόνιση της υποστήριξης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών σε επαγγελματικά ζητήματα	48
Γράφημα 17	Σχηματική απεικόνιση του τρόπου εύρεσης εργασίας των ατόμων που απευθύνθηκαν στο Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών	48
Γράφημα 18	Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα σεμινάρια εκμάθησης Η/Υ ανά έτος	50
Γράφημα 19	Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα σεμινάρια εκμάθησης Αγγλικών ανά έτος	51
Γράφημα 20	Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα σεμινάρια εκμάθησης Ισπανικών ανά έτος	52
Γράφημα 21	Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στις δράσεις ευαισθητοποίησης σε πολιτιστικά, κοινωνικά, οικολογικά ζητήματα ανά έτος	56
Γράφημα 22	Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα πλαίσια της εθελοντικής εργασίας	59
Γράφημα 23	Μέσος όρος επισκέψεων στο δικτυακό τόπο www.selfhelp.gr κατά τα έτη 2002 – 2004	63
Γράφημα 24	Σχηματική απεικόνιση του αριθμού των εμπλεκομένων (μαθητών, καθηγητών, γονέων) ανά έτος στις παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε σχολεία της Θεσσαλονίκης	67
Γράφημα 25	Σχηματική απεικόνιση της πορείας της ευαισθητοποίησης της ιατρικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης	69
Γράφημα 26	Σχηματική απεικόνιση της εκπαίδευσης λειτουργών υγείας στη φιλοσοφία και τις αρχές της αυτοβοήθειας	73

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Απολογισμός έργου τετραετίας 2001 – 2004

Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.
Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών

Θεσσαλονίκη, 2005

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Γενικές Πληροφορίες

Το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας είναι ένα ερευνητικό πρόγραμμα του Τμήματος Ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ) και λειτουργεί από το Φεβρουάριο του 2001. Χρηματοδοτείται από τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ). Τη διαχειριστική ευθύνη του προγράμματος έχει η Επιτροπή Ερευνών του Α.Π.Θ. Επιστημονικός Υπεύθυνος του προγράμματος είναι ο κ. Φοίβος Ζαφειρίδης, ψυχίατρος, αναπληρωτής καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας. Την επιστημονική ευθύνη των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων του προγράμματος έχει ο κ. Κώστας Μπαϊρακτάρης, ψυχολόγος, αναπληρωτής καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας.

Βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η προαγωγή της αυτοβοήθειας για την αντιμετώπιση της εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες και γενικότερα των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων.
- Η εκπαίδευση των λειτουργών υγείας σε νέους ρόλους εμψύχωσης και περιφερειακής υποστήριξης πρωτοβουλιών των πολιτών.
- Η έρευνα δράσης για τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων.

Τον Ιανουάριο του 2005 το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας συμπλήρωσε *τέσσερα χρόνια λειτουργίας*. Στο παρόν κείμενο παρουσιάζεται η πορεία των δράσεων του προγράμματος κατά τα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του.

Προβληματισμοί που οδήγησαν στη δημιουργία του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας

Η εμπειρία και οι προβληματισμοί που συσσωρεύτηκαν από τις θεραπευτικές προσπάθειες δεκαετιών για την αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων και κυρίως της εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες, έδωσαν το έναυσμα για τη δημιουργία του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας.

Η συνεχής αύξηση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων και η αδυναμία ουσιαστικής αντιμετώπισής τους από τα διάφορα επαγγελματικά προγράμματα, καθίστανται ολοένα και πιο φανερά στις μέρες μας (Simpson, 1986)[1]. Η μέχρι σήμερα εμπειρία των θεραπευτικών προσεγγίσεων στον τομέα των εξαρτήσεων, έχει αναδείξει ως την πλέον αξιόπιστη διαχρονικά λύση τις ομάδες αυτοβοήθειας, καθώς και εκείνες τις προσπάθειες που βασίστηκαν στις αρχές της αυτοβοήθειας (Chapel, 1997· Miller, 1997· Ζαφειρίδης, 2001, 1987)[2].

Μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση αποκαλύπτει ότι οι ομάδες των Ανωνύμων Αλκοολικών (Α.Α) που πρωτοεμφανίστηκαν το 1935, αποτέλεσαν και συνεχίζουν να αποτελούν την πιο αποτελεσματική απάντηση στο πρόβλημα του αλκοολισμού. Η ραγδαία εξάπλωση των Ανωνύμων Αλκοολικών, τις κατέστησε την πολυπληθέστερη ομάδα αυτοβοήθειας σε παγκόσμιο επίπεδο και ασφαλώς τη θεραπευτική πρόταση για τον αλκοολισμό με τα περισσότερα μέλη. Η ποιότητα της δουλειάς που γίνεται στις ομάδες αυτές, είναι πλέον αναγνωρισμένη από τα επίσημα θεραπευτικά προγράμματα πολλών

[1] Simpson, D. (1986) 12 year follow up - outcomes of opioid addicts treated in therapeutic communities. *In G. DeLeon & J. Ziegenfuss, (Eds.), Therapeutic communities for addictions.* Springfield, IL: C. Thomas.

[2] 1. Chapel, J. (1997) Alcoholics Anonymous and Narcotics Anonymous in clinical practice. *In N. Miller, M. Gold & D. Smith (Eds.), Manual of therapeutics for addictions.* New York: Willey.

2. Miller, N. (1997) Treatment efficacy. *In N. Miller, M. Gold & D. Smith (Eds.) Manual of therapeutics for addictions.* New York: Willey.

3. Ζαφειρίδης, Φ. (2001) Ψυχική υγεία και αυτοβοήθεια: Το παράδειγμα των Ν.Α. και Α.Α. *Τετράδια Ψυχιατρικής, 73, 22-29.*

4. Ζαφειρίδης, Φ. (1987) Βασικές αρχές λειτουργίας της αυτοθεραπευτικής κοινότητας. *11ο Πανελλήνιο Ψυχιατρικό Συνέδριο, Αθήνα.*

χωρών και από ειδικούς της ψυχικής υγείας (Makela, Arminen, Bloomfield, Eisenbach-Stangl, Bergmark, Kurube, Mariolini, Olafsdottir, Peterson, Phillips, Rehm, Room, Rosenqvist, Rosovsky, Stenius, Swiatkiewicz, Woronowicz & Zielinski, 1996)[3]. Η ηθική και πνευματική διάσταση του προβλήματος της εξάρτησης και η σημασία τους για τη θεραπεία, τέθηκαν ουσιαστικά για πρώτη φορά από τους Ανώνυμους Αλκοολικούς και οδήγησαν στη δημιουργία ομάδων αυτοβοήθειας για διάφορα προβλήματα, οι οποίες βασίστηκαν στη φιλοσοφία των Α.Α (Ναρκομανείς Ανώνυμοι, Ανώνυμοι Παχύσαρκοι, κ.α.). Γεννήθηκε έτσι το κίνημα των Ανωνύμων - το μακροβιότερο και πολυπληθέστερο ίσως κίνημα πολιτών του 20ου αιώνα.

Επιπλέον, στον τομέα της εξάρτησης από τα ναρκωτικά, η αυτοβοήθεια είναι συνδεδεμένη με τις πιο επιτυχημένες θεραπευτικές προσπάθειες. Η φιλοσοφία των Ανωνύμων Αλκοολικών επέδρασε στη θεραπεία των εξαρτημένων από τα ναρκωτικά άμεσα - με τη σύσταση των Ανωνύμων Ναρκομανών - αλλά και έμμεσα - με τη δημιουργία του Synanon, που όπως είναι γνωστό επηρεάστηκε καθοριστικά από τους Ανώνυμους.

Ιστορικά, οι πρώτες προσπάθειες θεραπείας των εξαρτημένων χαρακτηρίζονταν από την τάση να αντιμετωπίζεται η εξάρτηση από μια ψυχοτρόπο ουσία με τη χορήγηση μιας άλλης φαρμακευτικής ουσίας. Είναι γνωστό το παράδειγμα της κοκαΐνης που όταν πρωτοανακαλύφθηκε, θεωρήθηκε ότι μπορεί να θεραπεύσει τους εξαρτημένους από μορφίνη. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί μια νέα γενιά εξαρτημένων, αυτή τη φορά από κοκαΐνη. Για τους εξαρτημένους από κοκαΐνη, στα 1898, προτάθηκε ως θεραπεία μια καινούργια – τότε - ουσία που ανάμεσα στα άλλα θεράπευε και την εξάρτηση από κοκαΐνη. Η ουσία αυτή ήταν η ηρωίνη, η οποία γρήγορα διέψευσε τις προσδοκίες, προσθέτοντας ένα ακόμη

[3] Makela, K., Arminen, I., Bloomfield, K., Eisenbach-Stangl, I., Bergmark, K.H., Kurube, N., Mariolini, N., Olafsdottir, H., Peterson, J.H., Phillips, M., Rehm, J., Room, R., Rosenqvist, P., Rosovsky, H., Stenius, K., Swiatkiewicz, G., Woronowicz, B., & Zielinski, A. (1996) *Alcoholics Anonymous as a mutual - help movement: A study in eight societies*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

πρόβλημα, αυτό της εξάρτησης από ηρωίνη. Στη δεκαετία του 1950, η ανακάλυψη των ψυχοφαρμάκων έδωσε νέες ελπίδες αλλά το αποτέλεσμα ήταν και πάλι το ίδιο. Η εξάρτηση από ουσίες θεωρούνταν πλέον ανίατη (Ζαφειρίδης, 1987)[4].

Η πρώτη προσπάθεια που απέδωσε πραγματικά θεραπευμένους χρήστες σκληρών ναρκωτικών ήταν το Synanon. Επρόκειτο για ένα αυτοδιαχειριζόμενο και αυτοχρηματοδοτούμενο κοινόβιο που δημιουργήθηκε από τον Charles Dederich, ένα πρώην μέλος των Ανωνύμων Αλκοολικών. Το κοινόβιο αυτό λειτουργούσε με βάση τις αρχές της αυτοβοήθειας. Παράλληλα συστάθηκαν οι ομάδες των Ανωνύμων Ναρκομανών, οι οποίες αποτέλεσαν μια επίσης αποτελεσματική πρόταση στην αντιμετώπιση της εξάρτησης. Αλλά και διαχρονικά, τα επαγγελματικά θεραπευτικά προγράμματα με τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα ήταν εκείνα που κατάφεραν να ενσωματώσουν και να θέσουν ως βασικό άξονα λειτουργίας τους τη φιλοσοφία και τις αρχές της αυτοβοήθειας. Αυτό μαρτυρούν τα αποτελέσματα των διαφόρων σχετικών προγραμμάτων και κυρίως των Θεραπευτικών Κοινοτήτων στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας τους (Daytop, Phoenix House, Ιθάκη στην Ελλάδα) (Ζαφειρίδης, 1998)[5]. Ωστόσο, τα επαγγελματικά θεραπευτικά προγράμματα υπολείπονται σημαντικά σε διάρκεια και σταθερότητα αποτελεσμάτων των γνήσιων προσπαθειών αυτοβοήθειας, γεγονός που επέτεινε τον προβληματισμό μας σχετικά με την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός προγράμματος προαγωγής της ιδέας και των πρακτικών της αυτοβοήθειας.

Πέρα όμως από το παράδειγμα της εξάρτησης, οι ομάδες αυτοβοήθειας είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες και σε πολλούς άλλους τομείς. Στη Δυτική Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική λειτουργούν ομάδες αυτοβοήθειας για ανθρώπους που αντιμετωπίζουν

[4] Ζαφειρίδης, Φ. (1987) Βασικές αρχές λειτουργίας της αυτοθεραπευτικής κοινότητας. *11ο Πανελλήνιο Ψυχιατρικό Συνέδριο, Αθήνα*.
[5] Ζαφειρίδης, Φ. (1998) Οι Θεραπευτικές Κοινότητες στην Ελλάδα. *Ιατρικά Θέματα, 13, 27-30.*

προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας. Ευρύτατα γνωστές και με πολλά μέλη είναι οι ομάδες αυτοβοήθειας για διαβητικούς, φορείς του Aids, καρκινοπαθείς, ανθρώπους με σκλήρυνση κατά πλάκας και πολλές άλλες σωματικές ασθένειες. Επίσης, πολύ μεγάλη ιστορία έχουν τα κινήματα αυτοβοήθειας ψυχικά πασχόντων στη δυτική Ευρώπη, ενώ πολλές είναι οι ομάδες αμοιβαίας βοήθειας για ανθρώπους με ψυχικά προβλήματα. Πρόσφατες έρευνες καταδεικνύουν ότι στις Η.Π.Α υπάρχουν περισσότερες από 500.000 ομάδες αυτοβοήθειας, στις οποίες συμμετέχουν πλέον των 10 εκατομμυρίων ανθρώπων. Επιπλέον, εκτιμάται ότι περίπου 25 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εμπλακεί σε ομάδα αυτοβοήθειας κάποια στιγμή στη ζωή τους (Kessler et al., 1997)[6]. Στη Γερμανία, τα μέλη των ομάδων αυτοβοήθειας ξεπερνούν τα δύο εκατομμύρια (Matzat, 2001)[7]. Η τεράστια διάδοση των ομάδων και η αυξημένη αποτελεσματικότητα τους, έχει οδηγήσει τους υπεύθυνους για τη χάραξη των πολιτικών υγείας σε αυτές τις χώρες να δείξουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Για πολλούς μάλιστα οι ομάδες αυτοβοήθειας αποτελούν μετά το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, τον τρίτο πυλώνα του συστήματος υγείας.

Που οφείλεται όμως η αυξημένη αποτελεσματικότητα των ομάδων αυτοβοήθειας; Το ερώτημα αυτό είναι δύσκολο να απαντηθεί, εάν δεν επιχειρηθεί κατ' αρχήν μια προσέγγιση των αιτιοπαθογενετικών μηχανισμών των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων στους οποίους άλλωστε απαντά η αυτοβοήθεια. Θεωρούμε ότι τα διάφορα ψυχοκοινωνικά προβλήματα όπως η κατάχρηση ψυχοτρόπων ουσιών, η εφηβική παραβατικότητα και αυτοκτονικότητα, η βία, ο γεροντικός αλκοολισμός κ.α. στο βαθμό που σήμερα απαντώνται, αποτελούν συμπτώματα ενός συστήματος που βρίσκεται σε κρίση. Το σύγχρονο αναπτυξιακό μοντέλο

[6] Kessler, R. C., Mickelson, K. D. & Zhao, S. (1997) Patterns and correlates of self-help group membership in the U.S. *Social Policy, 28(1): 27-46*.

[7] Matzat, J. (2001) The development of self-help groups and support for them in Germany. *International journal of self-help & self-care, 1(4): 307-322*.

χαρακτηρίζεται από μια σειρά φαινομένων όπως ο υψηλός ανταγωνισμός, η αναγωγή του πλούτου σε υπέρτατη αξία, η εντατικοποίηση των ρυθμών εργασίας και ζωής γενικότερα. Το μοντέλο αυτό τείνει να προάγει τη μοναξιά, τον εγωκεντρισμό, την παθητικότητα, την αποπροσωποποίηση του ατόμου, τον αποκλεισμό όσων δεν ανταποκρίνονται στις απάνθρωπες απαιτήσεις του, ενώ παράλληλα αποτελεί τροχοπέδη για την κάλυψη βασικών ανθρώπινων αναγκών, όπως η ανάγκη για συντροφικότητα, αλληλεγγύη, ειλικρινείς και έντιμες ανθρώπινες σχέσεις. Η μη κάλυψη τέτοιων συναισθηματικών, πνευματικών και ηθικών αναγκών συνδέεται στενά με την κατακόρυφη αύξηση της ατομικής ψυχοπαθολογίας και κατ' επέκταση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων (Ζαφειρίδης, 1988, 1987)[8].

Η αυτοβοήθεια αναδεικνύεται ως αξιόπιστη εναλλακτική λύση, καθώς βασικός της άξονας είναι η ενεργοποίηση των πολιτών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους, μέσα σε ένα πλαίσιο συλλογικότητας και αλληλεγγύης. Βασικά χαρακτηριστικά της αυτοβοήθειας είναι η αυτενέργεια και η ανάληψη προσωπικής ευθύνης και κατά συνέπεια η αναίρεση της παθητικότητας, η οποία φαίνεται να χαρακτηρίζει σήμερα τη στάση των πολιτών σε ζητήματα υγείας. Η αναίρεση της παθητικότητας, η ανάληψη ευθύνης από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους και όχι η εκχώρησή της σε πολυπράγμονες ειδικούς, η συνάντηση ανθρώπων που συγκροτούν κοινότητες προσώπων και όχι απρόσωπων «περιστατικών» που απλώς συμπίπτουν σε κάποια άκαμπτη διαγνωστική κατηγορία, είναι παράγοντες που συμβάλλουν καθοριστικά στην αποτελεσματικότητα των ομάδων αυτοβοήθειας. Οι παράγοντες αυτοί ευνοούν σημαντικά την καλλιέργεια ανθρωπιστικών αξιών και την κάλυψη βασικών αναγκών, που είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της ψυχικής και σωματικής υγείας αλλά και την αυτοπραγμάτωση του ανθρώπου.

[8] 1. Ζαφειρίδης, Φ. (1988) Βασικές θέσεις στο πρόβλημα της χρήσης εξαρτητικών ουσιών. *Πανελλήνια Ενημερωτική Συνάντηση για τα Ναρκωτικά, 3-5 Ιουνίου 1988, Αθήνα.*
2. Ζαφειρίδης, Φ. (1987) Βασικές αρχές λειτουργίας της αυτοθεραπευτικής κοινότητας. *11ο Πανελλήνιο Ψυχιατρικό Συνέδριο, Αθήνα.*

Η νέα αυτή πρόταση που θέτει στο επίκεντρο της δράσης τον άμεσα ενδιαφερόμενο πολίτη, επαναπροσδιορίζει ταυτόχρονα το ρόλο του ειδικού, λειτουργού υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικοί οφείλουν να αποστασιοποιηθούν από τους παραδοσιακούς ρόλους ανάληψης ολοκληρωτικής ευθύνης για την επίλυση των προβλημάτων, άρα περαιτέρω παθητικοποίησης των πολιτών και διαιώνισης του φαύλου κύκλου των προβλημάτων υγείας. Ο νέος ρόλος των ειδικών οριοθετείται σε ρόλο εμψυχωτών και συμβούλων κινητοποιημένων πολιτών. Δηλαδή πολιτών, οι οποίοι συμφωνούν ότι μόνο η δική τους ενεργή και υπεύθυνη συμμετοχή μπορεί να διασφαλίσει την ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας. Αλλά και ο απεγκλωβισμός και η απελευθέρωση των ίδιων των επαγγελματιών υγείας προϋποθέτουν την αποδοχή του νέου μοντέλου αντιμετώπισης των προβλημάτων που, αναστρέφοντας την υφιστάμενη αδιέξοδη κατάσταση, θέτει στο κέντρο της δράσης τον πολίτη και τις τοπικές κοινωνίες, τοποθετώντας τους εξειδικευμένους επαγγελματίες υγείας στην περιφέρεια του κύκλου, σε ρόλους πλαισίωσης των πρωτοβουλιών των πολιτών και της τοπικής κοινωνίας με παροχή τεχνογνωσίας (Ζαφειρίδης, 2000)[9].

Στα πλαίσια αυτά, δημιουργήθηκε το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας και έθεσε σαν κεντρικό του στόχο την προαγωγή της ιδέας και των πρακτικών της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων.

[9] Ζαφειρίδης, Φ. (2000) Γενικές Θέσεις του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών της κοινωνικής κλινικής ψυχολογίας των εξαρτήσεων για τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, την εκπαίδευση και τους ρόλους των λειτουργών υγείας. *Κείμενο κανονισμού λειτουργίας του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων.*

Βασικοί άξονες φιλοσοφίας του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας

Το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας αποτελεί έναν εναλλακτικό χώρο, ένα τόπο συνάντησης ανθρώπων, που επιδιώκει να υπερβεί τα στενά όρια λειτουργίας μιας δημόσιας υγειονομικής υπηρεσίας. Ο στόχος αυτός σχετίζεται άμεσα με τη φιλοσοφία της αυτοβοήθειας και της αυτενέργειας των πολιτών που επιχειρεί να προάγει. Ξεκινά από την αντίληψη ότι η προαγωγή της αυτοβοήθειας και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου του ειδικού της υγείας, δεν μπορούν να λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της παραδοσιακής οργάνωσης και λειτουργίας ενός χώρου ψυχικής υγείας (Ζαφειρίδης, 2000)[10]. Βασικός άξονας λειτουργίας του προγράμματος είναι η επανασύσταση και ο επαναπροσδιορισμός της έννοιας της «κοινότητας». Της έμπρακτης δηλαδή ομαδικής προσπάθειας κοινωνίας σχέσεων, που οδηγεί από τον ατομοκεντρισμό στη χαρά της σχέσης (Γιανναράς, 1995)[11]. Ζητούμενο του προγράμματος είναι η καλλιέργεια των κοινοτικών αξίων της αλληλεγγύης, των έντιμων ανθρώπινων σχέσεων, του ενδιαφέροντος για τον συνάνθρωπο, της αλληλοβοήθειας. Αξιών που εκπαιδεύουν, θεραπεύουν, και γενικότερα προάγουν την προσωπική ανάπτυξη κάθε ατόμου (Ζαφειρίδης, 1998^{α}, 1998^{β}, 1990)[12]. Στο παραπάνω πλαίσιο, κεντρική πολιτική επιλογή του προγράμματος - απόλυτα συνεπής με τις πιο σύγχρονες πολιτικές υγείας - είναι η συνδιαμόρφωση των δράσεων με τους ανθρώπους στους οποίους

[10] Ζαφειρίδης, Φ. (2000) Γενικές Θέσεις του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών της Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων για τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, την εκπαίδευση και τους ρόλους των λειτουργών υγείας. *Κείμενο κανονισμού λειτουργίας του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων.*

[11] Γιανναράς, Χ. (1995) Γιατί κοινότητα και όχι θεραπευτήριο: Η κοινωνική μας πρόταση. *Πρακτικά του 2^{ου} Ευρωπαϊκού Συνεδρίου: «Η Ευρώπη κατά της Χρήσης Ουσιών», Θεσσαλονίκη, 1995.*

[12] 1. Ζαφειρίδης, Φ. (1998^{α}) Πρόληψη των ναρκωτικών: Οι αθέατες όψεις του προβλήματος. *Ιατρικά Θέματα, 10, 43-44.*

2. Ζαφειρίδης, Φ. (1998^{β}) Οι Θεραπευτικές Κοινότητες στην Ελλάδα. *Ιατρικά Θέματα, 13, 27-30.*

3. Zafiridis, Ph. (1990) Third generation of Therapeutic Communities. *Proceedings of 13th World Conference, Athens.*

αυτές απευθύνονται (Μπαϊρακτάρης, 1994)[13]. Στόχος του προγράμματος είναι η υλοποίηση δράσεων που υποστηρίζουν περιφερειακά ανθρώπους οι οποίοι συμμετέχουν σε ομάδες αυτοβοήθειας, χωρίς να αναιρείται η φιλοσοφία της αυτενέργειας και της ανάληψης της προσωπικής ευθύνης των πολιτών που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα. Ο στόχος αυτός είναι συμβατός και με τη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία για το ρόλο του ειδικού ψυχικής υγείας και την υποστήριξη που μπορεί να παρέχει στις ομάδες αυτοβοήθειας (Ζαφειρίδης, 2001· Chapel, 1997· Kurtz, 1997· Makela et al., 1996· Wilson, 1995)[14]. Για το σκοπό αυτό, το πρόγραμμα αποτελεί καταρχήν έναν τόπο συνάντησης για όσους ενδιαφέρονται για την ιδέα της αυτοβοήθειας ή συμμετέχουν σε κάποιες από τις δράσεις του.

[13] Μπαϊρακτάρης, Κ. (1994) *Ψυχική υγεία και κοινωνική παρέμβαση.* Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις.

[14] 1. Chapel, J. (1997) Alcoholics Anonymous and Narcotics Anonymous in clinical practice. *In N. Miller, M. Gold & D. Smith (Eds). Manual of therapeutics for addictions.* New York: Willey.
2. Ζαφειρίδης, Φ., (2001) Ψυχική υγεία και αυτοβοήθεια: Το παράδειγμα των Ν.Α. και Α.Α. *Τετράδια Ψυχιατρικής, 73, 22-29.*
3. Kurtz, L., (1997) *Self Help and Support Groups: A handbook for practitioners.* London: Sage Publications.
4. Makela, K., Arminen, I., Bloomfield, K., et al. (1996) *Alcoholics Anonymous as a mutual – help movement.* Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
5. Wilson, J. (1995) *How to work with self help groups: Guidelines for professionals.* Aldershot: Arena Publications.

Οργάνωση

Βασικός άξονας της οργάνωσης του προγράμματος είναι ο καθορισμός των πολιτικών του προγράμματος από τον επιστημονικό υπεύθυνο, τους επιστημονικούς συμβούλους και τους υπευθύνους των δράσεων, ως προϊόν συνεχούς αλληλεπίδρασης με τους ανθρώπους στους οποίους αυτές οι δράσεις απευθύνονται. Η αποκέντρωση, η συνεχής επανατροφοδότηση των στελεχών για την πορεία των υπό υλοποίηση δράσεων, η τακτική και ουσιαστική εποπτεία από τον επιστημονικό υπεύθυνο και τους επιστημονικούς συμβούλους, η ευελιξία στον εμπλουτισμό των δράσεων, η συνεχής εκπαίδευση των στελεχών, αποτελούν συστατικά στοιχεία της οργανωτικής δομής του προγράμματος.

Στην πορεία λειτουργίας του προγράμματος το οργανόγραμμα διαφοροποιήθηκε ανάλογα με την εξέλιξη των δράσεων του προγράμματος. Το οργανόγραμμα λειτουργίας του προγράμματος, στην παρούσα φάση έχει την εξής μορφή:

Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ	**ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**	**ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΕ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ – ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΟΜΑΔΕΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ: Η/Υ, ΑΓΓΛΙΚΩΝ, ΙΣΠΑΝΙΚΩΝ, ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ - ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ **ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ** ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΙΑΤΡΙΚΑ, ΝΟΜΙΚΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΝΟΙΓΜΑ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ – ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ **ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ**	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ • ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ • ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ • ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΑΞΟΝΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ • ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΟΜΑΔΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΜΕ ΑΞΟΝΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ • ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ • ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ • ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣ ΥΓΕΙΑΣ • ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ • ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ • ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ • ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ

Λειτουργία

Βασικός άξονας της λειτουργίας του προγράμματος είναι να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων που προσεγγίσουν το πρόγραμμα και όχι να προσαρμόζει τις ανάγκες των ανθρώπων σε μια άκαμπτη δομή λειτουργίας. Ένας από τους βασικούς παράγοντες της παροχής υπηρεσιών σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων ήταν ακριβώς αυτή η λογική λειτουργίας. Σε αυτά τα πλαίσια ένα καίριο σημείο ήταν το ωράριο λειτουργίας του προγράμματος το οποίο δε μπορούσε να έχει μια συμβατική λογική, ανάλογη μιας δημόσιας υπηρεσίας, αλλά έπρεπε να υπηρετεί τις ανάγκες των ανθρώπων που προσέρχονταν με αίτημα βοήθειας. Το ωράριο λειτουργίας λοιπόν είναι ιδιαίτερα διευρυμένο και πιο συγκεκριμένα έχει ως εξής:

9:00 – 20:30 (Δευτέρα ως Παρασκευή). Το συγκεκριμένο ωράριο αφορά τη λειτουργία των γραφείων και των χώρων σεμιναρίων και συναντήσεων του προγράμματος.

10:00 – 20:30 (Δευτέρα ως Παρασκευή) και **13:00 – 20:30** (Σάββατο και Κυριακή). Το ωράριο αυτό αναφέρεται στη λειτουργία του Ημερήσιου Κέντρου Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών.

Στελέχωση

Η στελέχωση του προγράμματος είναι ένα από τα σημεία στα οποία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση, καθώς η λειτουργία του και η ευόδωση των στόχων του εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους ανθρώπους που πλαισιώνουν την προσπάθεια. Βασικός άξονας ήταν και παραμένει, η επιλογή ανθρώπων για τη στελέχωση του προγράμματος με ανάλογη εκπαίδευση και ενδιαφέρον να συμμετέχουν σε μια καινοτόμο προσπάθεια παρέμβασης στο χώρο των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων. Στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος η μεγάλη πλειονότητα των στελεχών του προγράμματος ήταν απόφοιτοι του *Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών της Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και των Ψυχοκοινωνικών Προβλημάτων* του τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. Το εν λόγω μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι το μοναδικό στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο στην Ελλάδα. Κατά συνέπεια οι άνθρωποι που στελέχωσαν το πρόγραμμα ήταν υψηλά καταρτισμένοι για τη συγκεκριμένη δουλειά. Απαραίτητο θεωρείται το ενδιαφέρον για τη φιλοσοφία της συγκεκριμένης πρότασης από όλους όσους στελεχώνουν το πρόγραμμα, καθώς απαιτείται σημαντική δέσμευση για την υλοποίησή της.

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται σχηματικά η πορεία στελέχωσης στο Πρόγραμμα κατά την πρώτη τετραετία λειτουργίας του.

Γράφημα 1: Σχηματική απεικόνιση της στελέχωσης του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας στη διάρκεια της τετραετίας.

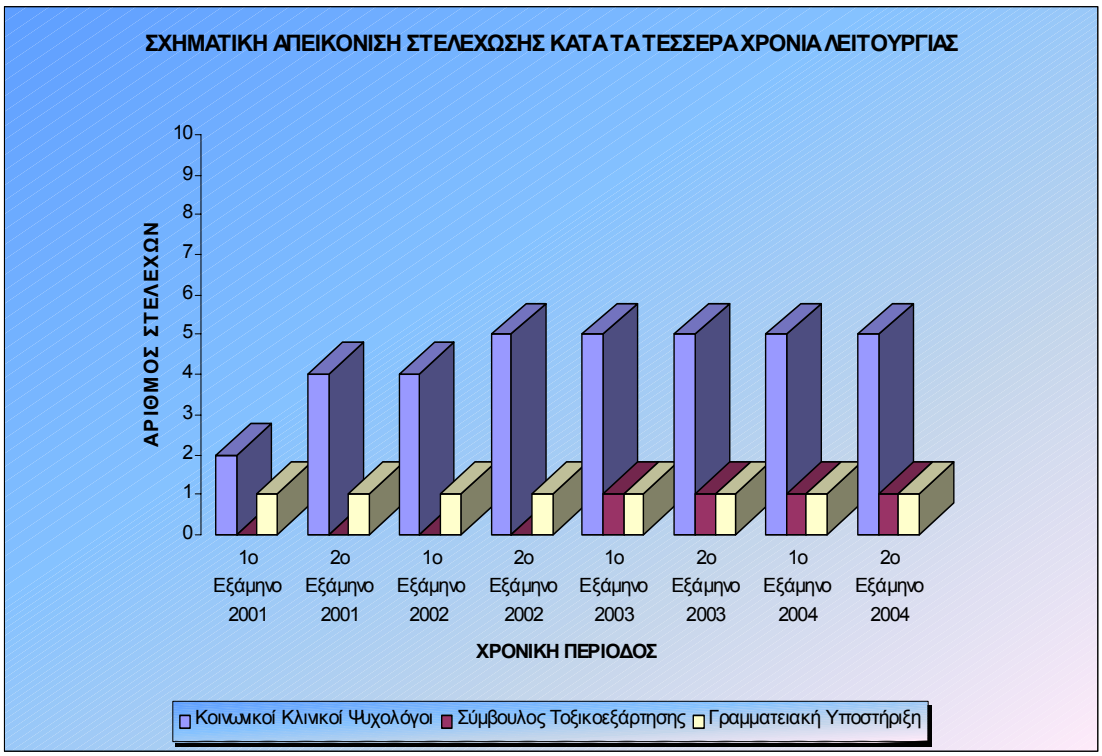

Προσέλευση ατόμων στο Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας κατά την τετραετία 2001 – 2004

Κατά τα τέσσερα πρώτα χρόνια λειτουργίας το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας παρείχε υπηρεσίες συνολικά σε **1584** ανθρώπους με διαφορετικού τύπου αιτήματα. Οι υπηρεσίες παρασχέθηκαν σε:

1. Χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών.
2. Συγγενείς και φίλους χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών.
3. Ανθρώπους με άλλα προβλήματα πέρα από τη χρήση ουσίων.
4. Ανθρώπους που επιθυμούσαν να δημιουργήσουν ομάδα αυτοβοήθειας.
5. Μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης.
6. Εργαζόμενους σε δομές ψυχικής υγείας.
7. Μεταπτυχιακούς φοιτητές Ψυχολογίας.
8. Τελειόφοιτους φοιτητές του τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. και φοιτητές άλλων τμημάτων κοινωνικών επιστημών.
9. Απόφοιτους σχολών κοινωνικών επιστημών.
10. Πολίτες για τη δημιουργία κοινωνικού δικτύου.

Αναλυτικότερα, όπως φαίνεται και στο παρακάτω γράφημα τα αιτήματα από ανθρώπους που απευθύνθηκαν στο πρόγραμμα μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

1. **890** άνθρωποι με πρόβλημα εξάρτησης στους οποίους παρασχέθηκαν υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.
2. **219** μέλη οικογενειών – φίλοι χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών.
3. **31** άνθρωποι με αιτήματα βοήθειας που αφορούσαν άλλα ζητήματα πέρα από τη χρήση ουσιών.
4. **11** άνθρωποι με αιτήματα για δημιουργία ομάδων αυτοβοήθειας.

5. **242** μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικοί στα πλαίσια των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων, που υλοποιεί το πρόγραμμα σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης.

6. **28** λειτουργοί υγείας με αιτήματα ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε θέματα αυτοβοήθειας.

7. **62** φοιτητές του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων, στα πλαίσια της θεσμοθετημένης πρακτικής τους άσκησης.

8. **17** απόφοιτοι του τμήματος Ψυχολογίας και άλλων τμημάτων κοινωνικών επιστημών με αίτημα εκπαίδευσης και εθελοντικής πρακτικής άσκησης στις δράσεις του προγράμματος.

9. **48** προπτυχιακοί φοιτητές του τμήματος Ψυχολογίας στα πλαίσια της θεσμοθετημένης πρακτικής τους άσκησης ή με αίτημα εκπαίδευσης και εθελοντικής πρακτικής άσκησης στις δράσεις του προγράμματος.

10. **36** άτομα που αποτελούν μέλη του κοινωνικού δικτύου που έχει δημιουργήσει το πρόγραμμα.

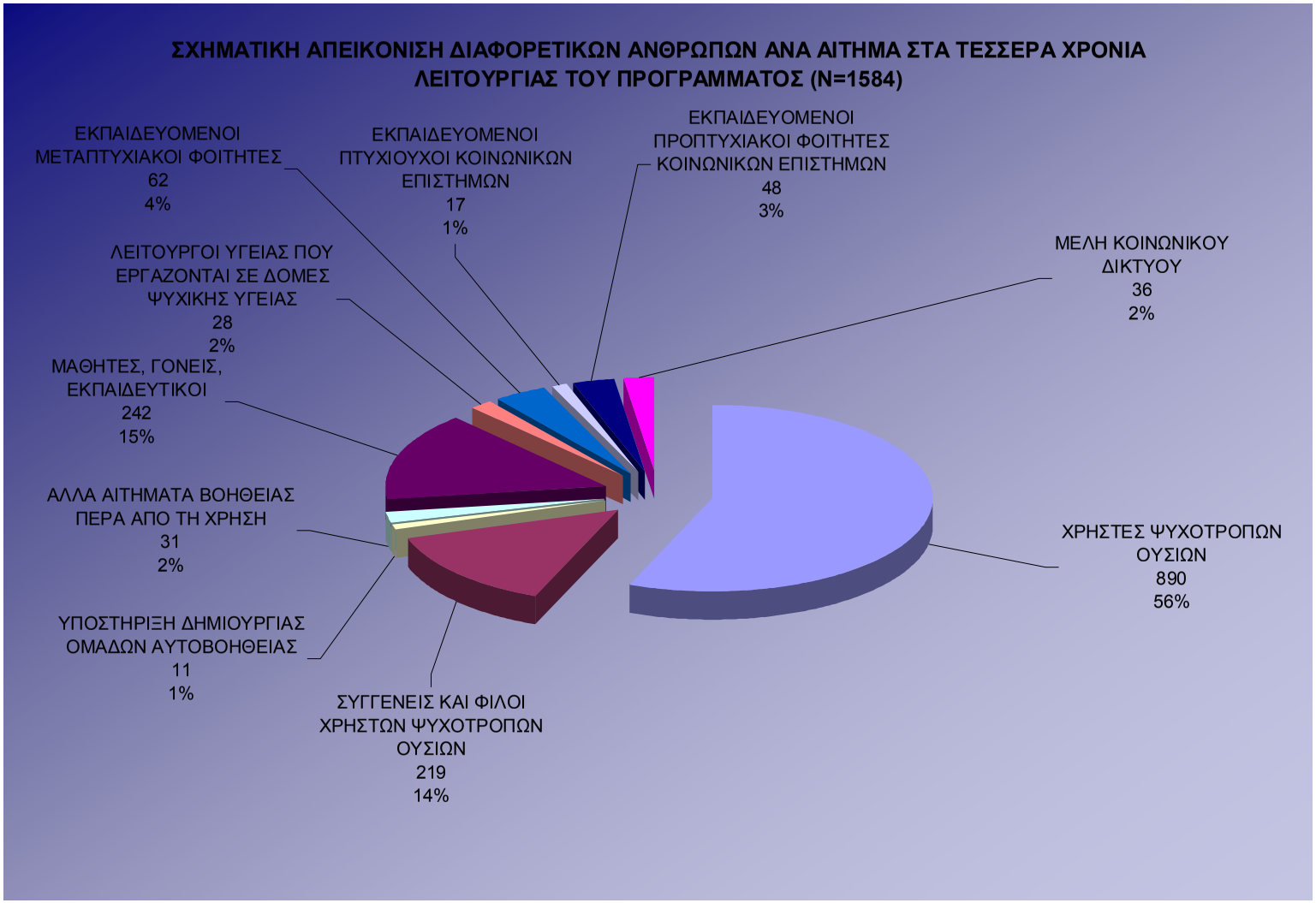
ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΝΑ ΑΙΤΗΜΑ ΣΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (N=1584)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ 62 4%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ 17 1%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ 48 3%
ΜΕΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ 36 2%
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΥΓΕΙΑΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ 28 2%
ΜΑΘΗΤΕΣ, ΓΟΝΕΙΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ 242 15%
ΑΛΛΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ 31 2%
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ 11 1%
ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ 219 14%
ΧΡΗΣΤΕΣ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ 890 56%

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ

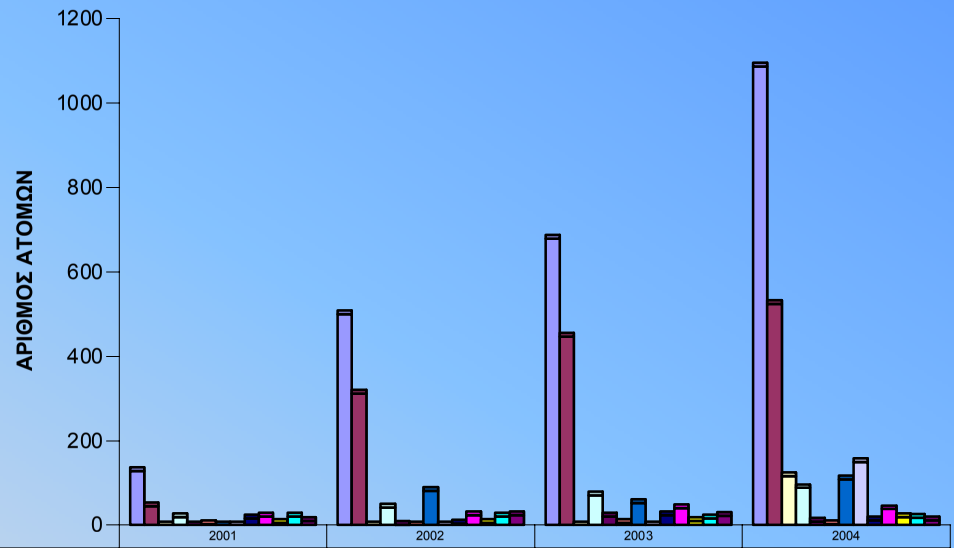

	2001	2002	2003	2004
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ	128	500	679	1086
ΧΡΗΣΤΕΣ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ	45	311	447	524
ΧΡΗΣΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ	0	0	0	116
ΓΟΝΕΙΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ	19	42	70	88
ΑΛΛΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ	0	1	21	9
ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ Ο.Α.	2	0	6	3
ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΕ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΑΞΟΝΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑ	0	81	52	109
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΘΕΝΤΕΣ ΓΙΑΤΡΟΙ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	0	0	0	150
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΥΓΕΙΑΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΙΤΗΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	16	4	23	11
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ	21	23	40	38
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	5	5	10	19
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	20	20	16	17
ΜΕΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	10	24	22	12

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

1. *ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ*

Γενικές πληροφορίες

Στα πλαίσια του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας έχει αναπτυχθεί το Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών Χρηστών. Βασικός άξονας της λειτουργίας του Ανοικτού Προγράμματος είναι η προαγωγή της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση της εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες. Κεντρικός στόχος του Ανοικτού Προγράμματος είναι η υποστήριξη των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης από ναρκωτικά και αλκοόλ και των οικογενειών τους.

Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται:

- Με τη **συμμετοχή** των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης στις δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος.
- Με τη **διασύνδεση** των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης με τις ομάδες αυτοβοήθειας των 12 βημάτων (Α.Α και Ν.Α) που λειτουργούν στη Θεσσαλονίκη.[*]

Οι δράσεις που αναπτύσσονται στα πλαίσια του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης είναι οι εξής:

- Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης Εξαρτημένων Ατόμων.
- Ευαισθητοποίηση ατόμων στην αυτοβοήθεια.

[*] Οι ομάδες αυτοβοήθειας των Ανωνύμων Αλκοολικών (Α.Α) και των Ανωνύμων Ναρκομανών (Ν.Α) είναι εντελώς ανεξάρτητες από το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας και λειτουργούν αυτόνομα.

- Ομάδες υποστήριξης – κινητοποίησης ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης.
- Προσέγγιση χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στο δρόμο.
- Υποστήριξη σε ιατρικά, νομικά, εκπαιδευτικά ζητήματα.
- Δράσεις ευαισθητοποίησης σε πολιτιστικά, κοινωνικά, οικολογικά ζητήματα.
- Σεμινάρια εκμάθησης ηλεκτρονικών υπολογιστών, αγγλικών, ισπανικών και ελληνικών.
- Διευκόλυνση λειτουργίας Ομάδων Αυτοβοήθειας.
- Υποστήριξη στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη.
- Υποστήριξη συγγενών και φίλων χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το οργανόγραμμα του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών Χρηστών:

Πίνακας 2: Οργανόγραμμα Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών Χρηστών.

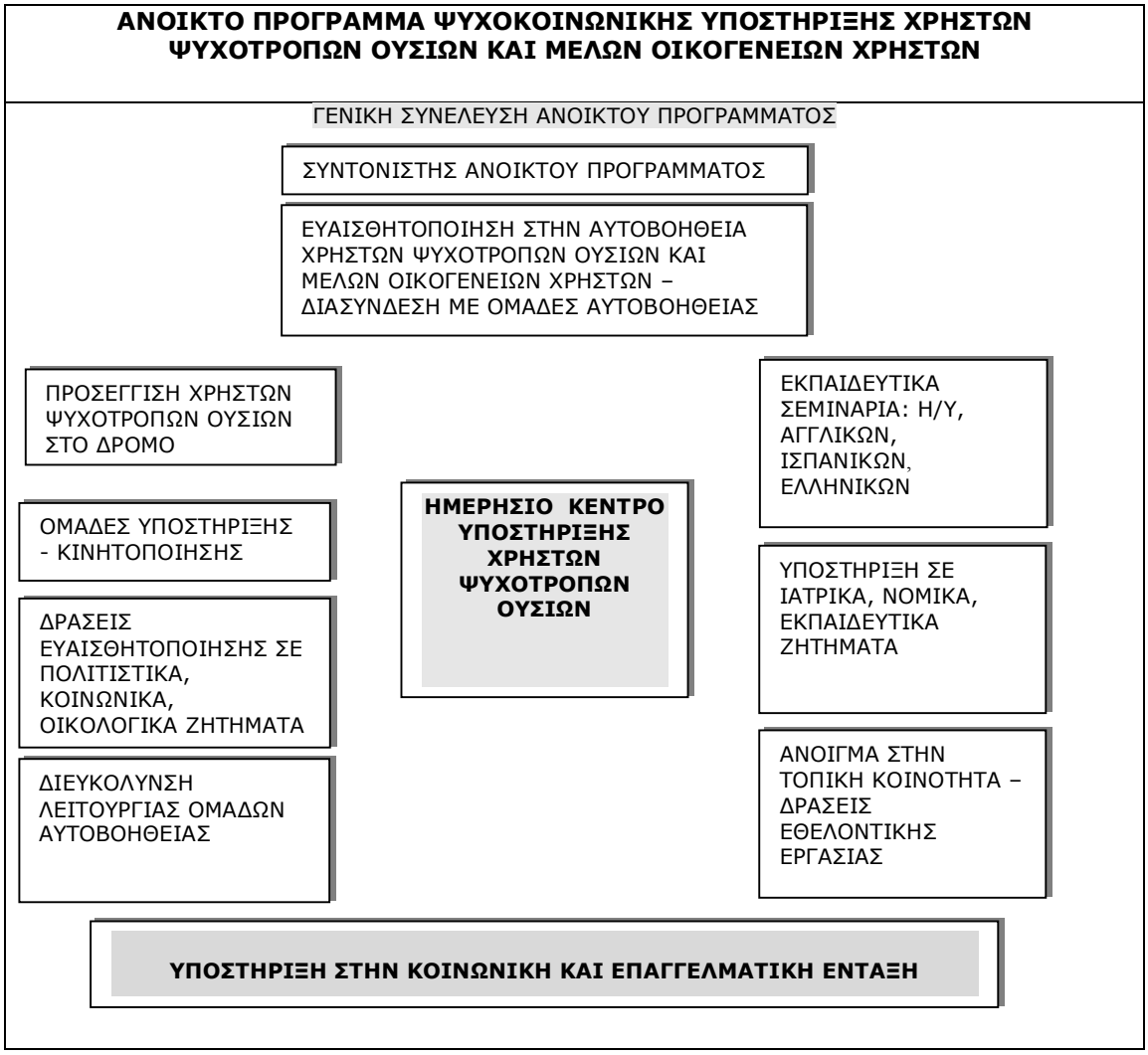

Από την έναρξη λειτουργίας του προγράμματος, το Φεβρουάριο του 2001, υπήρχαν δράσεις που αφορούσαν στην υποστήριξη χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών και των συγγενών τους. Το Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης ως συγκροτημένο και ολοκληρωμένο πρόγραμμα λειτουργεί από το Μάιο του 2002. Από την χρονική αυτή περίοδο αναπτύσσεται πλήρως και με σειρά υπηρεσιών – δράσεων που αφορούν χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών και μέλη των οικογενειών τους. Στο διάστημα αυτό υπήρξε σημαντική προσέλευση και παραμονή στο πρόγραμμα μεγάλου αριθμού χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών. Το Ανοικτό Πρόγραμμα

Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης εδραιώθηκε στην τοπική κοινότητα της Θεσσαλονίκης κατά τα τέσσερα τελευταία χρόνια, όπως φαίνεται από τις αυξητικές τάσεις στις προσελεύσεις, καθώς και τη μηνιαία επισκεψιμότητα και συμμετοχή στις δράσεις του. Στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας το πρόγραμμα προσέγγισαν **774** διαφορετικοί χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών και **219** γονείς και σημαντικοί άλλοι. Από το Μάιο του 2002 ως το Δεκέμβριο του 2004 το Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης παρείχε υπηρεσίες σε **125 χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών κατά μέσο όρο το μήνα.**

Στα παρακάτω γραφήματα παρουσιάζονται: η πορεία των προσελεύσεων στο Ανοικτό Πρόγραμμα ανά έτος (γράφημα 4), οι νέες προσελεύσεις στο Ανοικτό Πρόγραμμα ανά έτος (γράφημα 5) καθώς και ο συνολικός αριθμός επισκέψεων και συμμετοχών ανά μήνα στις δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος κατά το 2003 και κατά το 2004 (γράφημα 6).

Γράφημα 4: Σχηματική απεικόνιση προσελεύσεων (διαφορετικών ατόμων) ανά έτος και ανά αίτημα στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης.

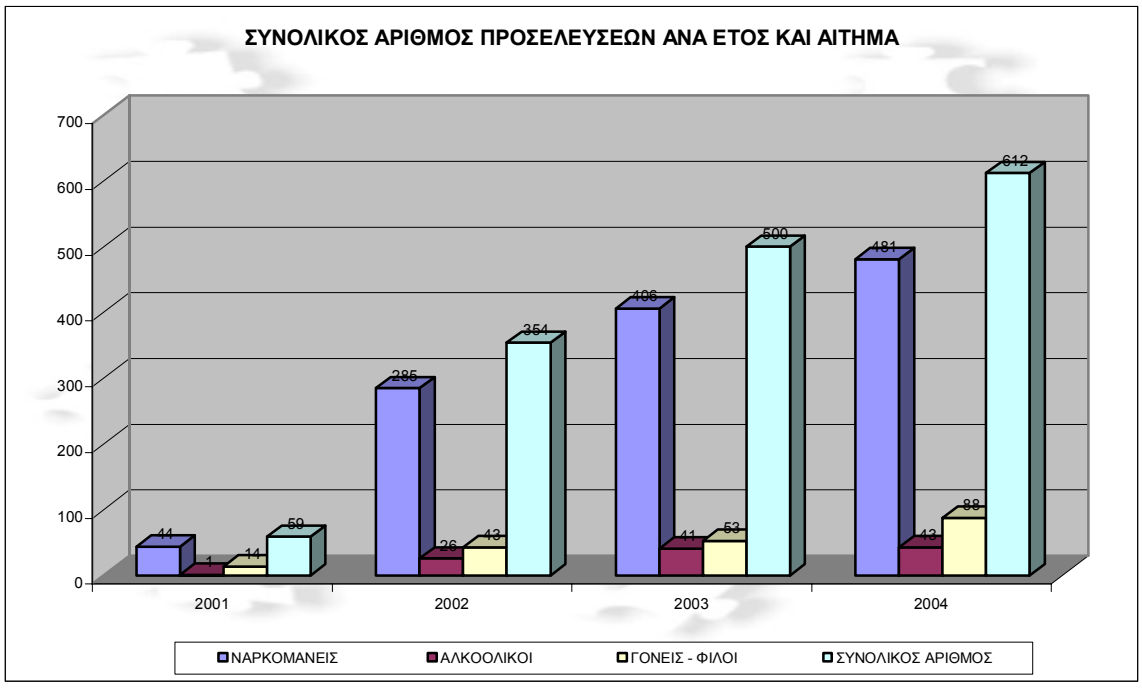

Γράφημα 5: Σχηματική απεικόνιση νέων προσελεύσεων ανά έτος στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης.

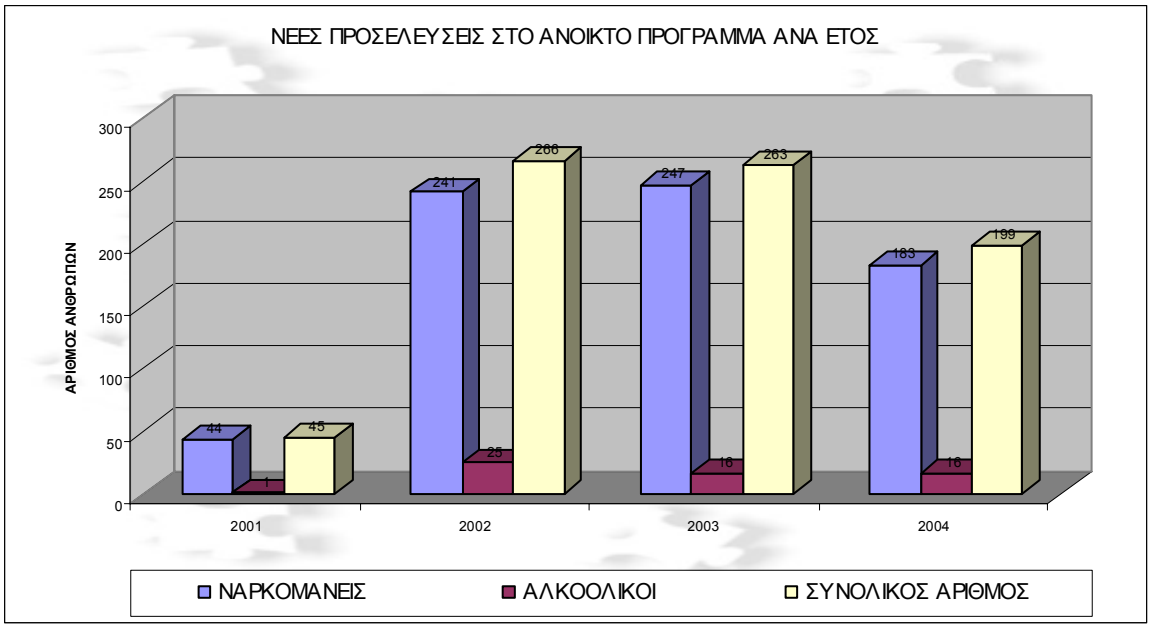

Γράφημα 6: Σχηματική απεικόνιση του συνολικού αριθμού επισκέψεων και συμμετοχών ανά μήνα στις δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος κατά τα έτη 2003 και 2004.

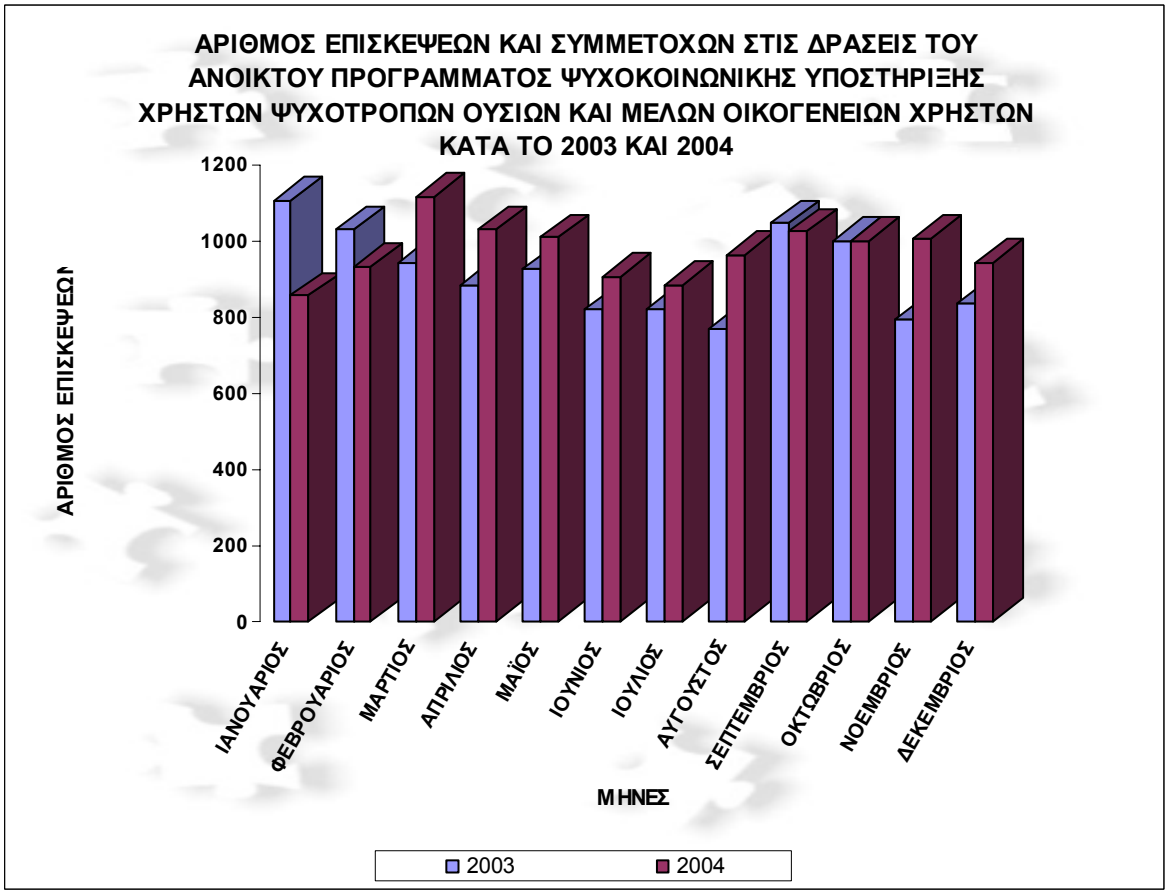

Δημογραφικά Στοιχεία προσερχόμενων στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται κάποια βασικά δημογραφικά στοιχεία που αφορούν τον πληθυσμό των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσέγγισαν το Ανοικτό Πρόγραμμα κατά την πρώτη τετραετία λειτουργίας του. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα στοιχεία αφορούν τόσο τους χρήστες ναρκωτικών όσο και τους ανθρώπους με πρόβλημα κατάχρησης αλκοόλ που προσέγγισαν το πρόγραμμα.

Ηλικιακή κατανομή

Όσον αφορά την ηλικιακή κατανομή των ανθρώπων που προσέγγισαν το πρόγραμμα, το μεγαλύτερο ποσοστό ανθρώπων κυμαινόταν από την ηλικία των 25 ως την ηλικία των 35 (46%). Το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό κυμαινόταν από την ηλικία των 18 ως την ηλικία των 24 (26%). Ένα ποσοστό της τάξης του 17% κυμαινόταν από την ηλικία των 35 ως την ηλικία των 50, ενώ για ένα ποσοστό της τάξης του 10% δεν υπάρχουν στοιχεία. Αυτό το ποσοστό αφορά κυρίως ανθρώπους που προσήλθαν μόνο μία ή δύο φορές στο πρόγραμμα υπό την επήρεια της χρήσης και ήταν δύσκολη η συλλογή στοιχείων. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται αναλυτικά η ηλικιακή κατανομή των ανθρώπων που προσήλθαν στο πρόγραμμα.

Γράφημα 7: Σχηματική απεικόνιση ηλικιακής κατανομής των ανθρώπων που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών Χρηστών.

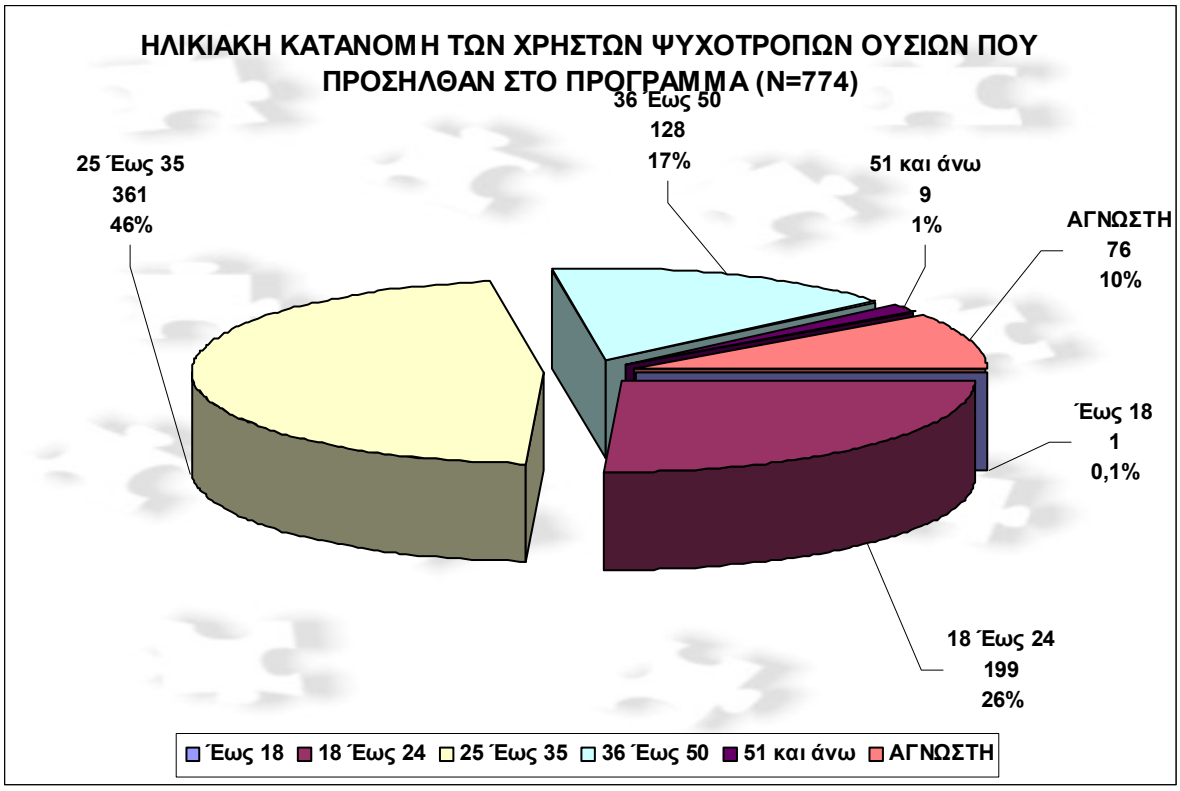

Κατανομή ανά φύλο

Όσον αφορά την κατανομή ανά φύλο κατά τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος το 79% των προσελθόντων ήταν άνδρες ενώ το 21% ήταν γυναίκες. Στο παρακάτω γράφημα φαίνεται η κατανομή ανά φύλο.

Γράφημα 8: Σχηματική απεικόνιση της κατανομής ανά φύλο των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών Χρηστών.

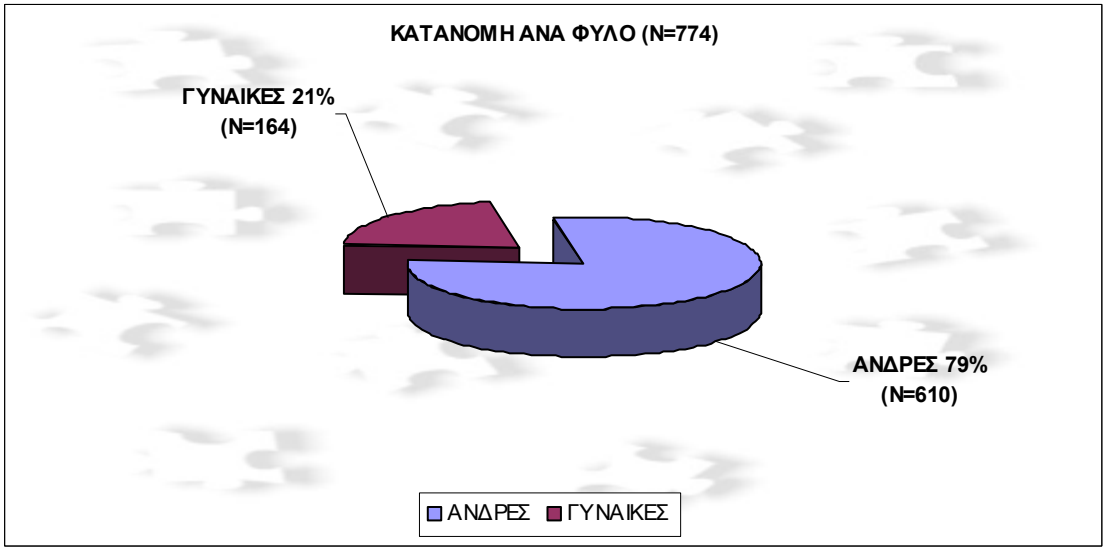

Εργασιακή Κατάσταση

Όσον αφορά στην εργασιακή κατάσταση των ανθρώπων που προσήλθαν στο πρόγραμμα κατά την πρώτη τετραετία λειτουργίας του, οι άνεργοι – ες, όταν προσήλθαν στο πρόγραμμα έφταναν στο ποσοστό του 52%, σταθερή εργασία είχε ένα ποσοστό της τάξης του 17%, περιστασιακή εργασία ένα ποσοστό της τάξης του 12%, ένα ποσοστό της τάξης του 5% δήλωσε ότι ήταν σε διαδικασία εκπαίδευσης, ενώ για 14% των ανθρώπων δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία.

Γράφημα 9: Σχηματική απεικόνιση της εργασιακής κατάστασης των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών Χρηστών.

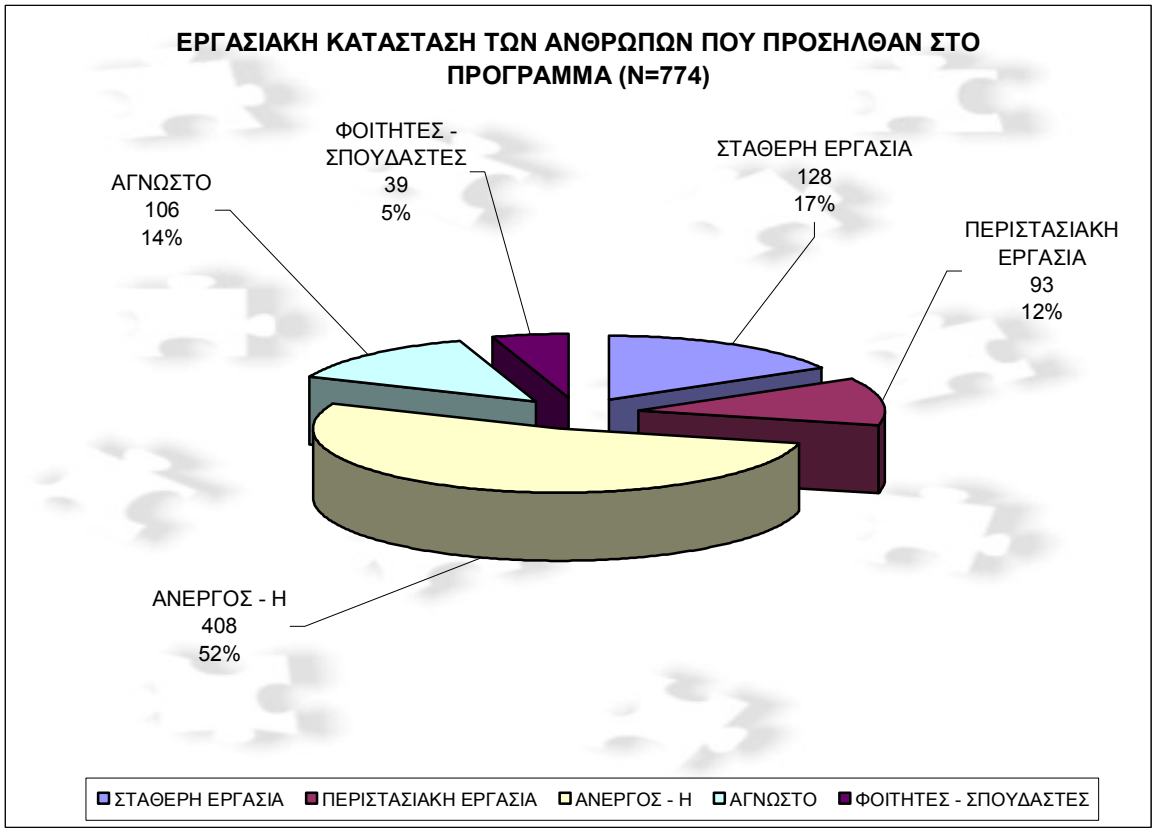

Τόπος προέλευσης και διαμονής ανθρώπων που προσέγγισαν το πρόγραμμα.

Το Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης παρείχε υπηρεσίες στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του σε μεγάλο ποσοστό σε κατοίκους του νομού Θεσσαλονίκης. Πιο συγκεκριμένα, από τους 774 χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών οι οποίοι προσήλθαν στο πρόγραμμα, οι 663 είχαν ως τόπο διαμονής το νομό Θεσσαλονίκης. Άλλοι 91 ήταν κάτοικοι διαφορετικών περιοχών, κατά κύριο λόγο νομών της Μακεδονίας. Για 20 άτομα δεν υπάρχουν πληροφορίες για τον τόπο διαμονής τους.

Γράφημα 10: Σχηματική απεικόνιση τόπου διαμονής των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών οι οποίοι προσήλθαν στο πρόγραμμα.

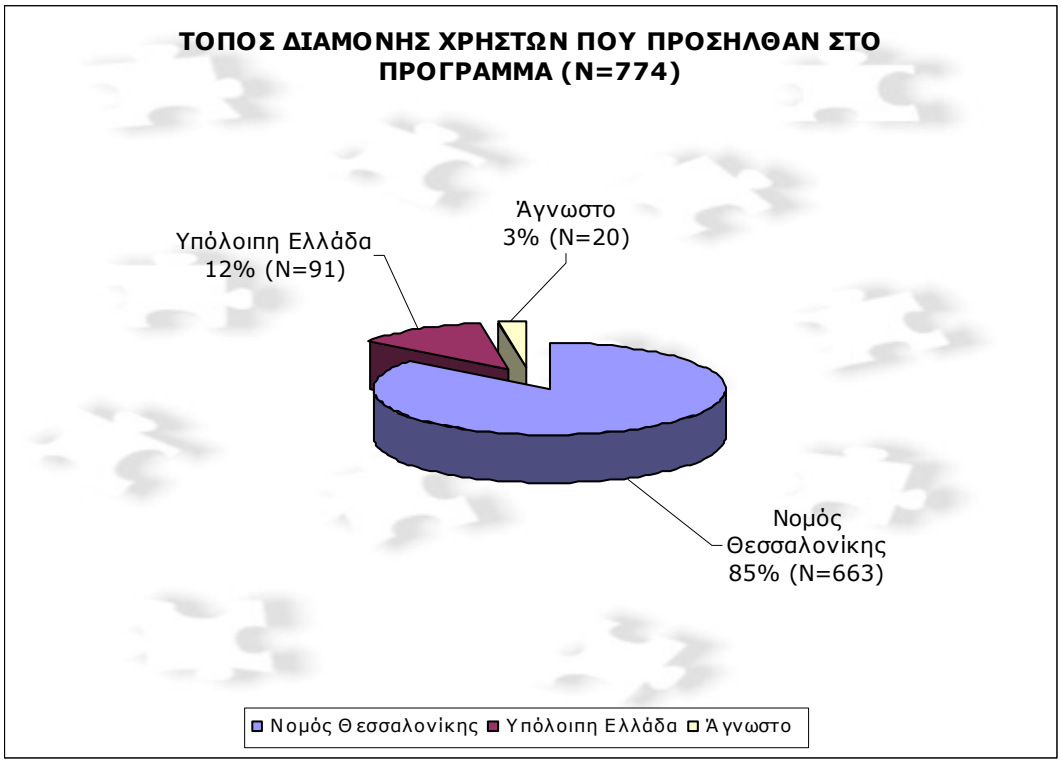

ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Το Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών αποτελεί την κομβική δράση του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης. Το κέντρο λειτουργεί καθημερινά από τις 10:00 ως τις 20:00 και τα Σαββατοκύριακα από τη 13:00 ως τις 20:00.

Βασικοί άξονες λειτουργίας του Κέντρου είναι:

- Η ευαισθητοποίηση στην αυτοβοήθεια.
- Η υποστήριξη μελών ομάδων αυτοβοήθειας.
- Η παροχή ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για ανθρώπους σε αρχική φάση απεξάρτησης.
- Η κινητοποίηση και εμψύχωση των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών για έναρξη ή συνέχιση της προσπάθειας απεξάρτησης σε συστηματική βάση.
- Η διασύνδεση των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών με παλιότερα μέλη των ομάδων αυτοβοήθειας.
- Η κινητοποίηση των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσεγγίζουν το Ημερήσιο Κέντρο για συμμετοχή στις υπόλοιπες δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος.
- Η ψυχοκοινωνική υποστήριξη ανθρώπων που έχουν ένα σημαντικό διάστημα αποχής από τη χρήση ψυχοτρόπων ουσιών σε επιμέρους προβλήματα τους.

Στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του Ανοικτού Προγράμματος στο Ημερήσιο Κέντρο προσέγγισαν **774** χρήστες. Ο μέσος όρος προσελεύσεων στο Ημερήσιο Κέντρο από το Μάιο του 2002, όποτε και ξεκίνησε τη λειτουργία του σε αυτόνομο χώρο, είναι **125 άτομα ανά μήνα.** Στα παρακάτω γραφήματα (11 και 12) φαίνεται η πορεία

των προσελεύσεων κατά τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας καθώς και ο μέσος όρος προσελεύσεων ανά μήνα.

Γράφημα 11: Σχηματική απεικόνιση προσελεύσεων (διαφορετικών ατόμων) στο Ημερήσιο Κέντρο ανά έτος.

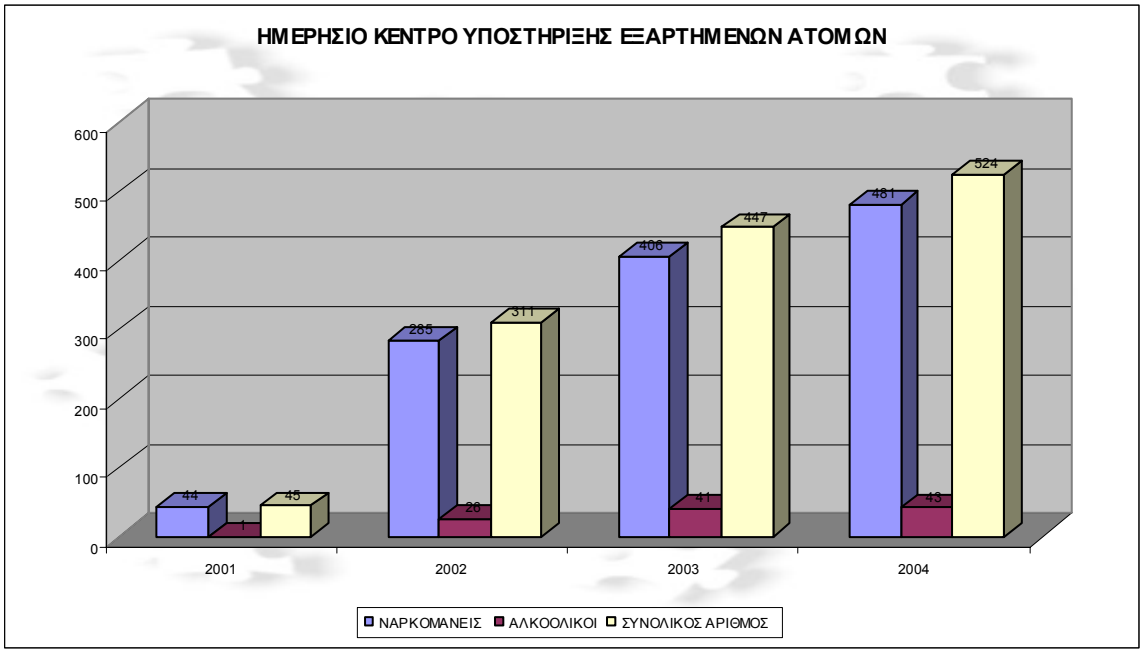

Γράφημα 12: Σχηματική απεικόνιση προσελεύσεων (διαφορετικών ατόμων) στο Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης κατά τα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος.

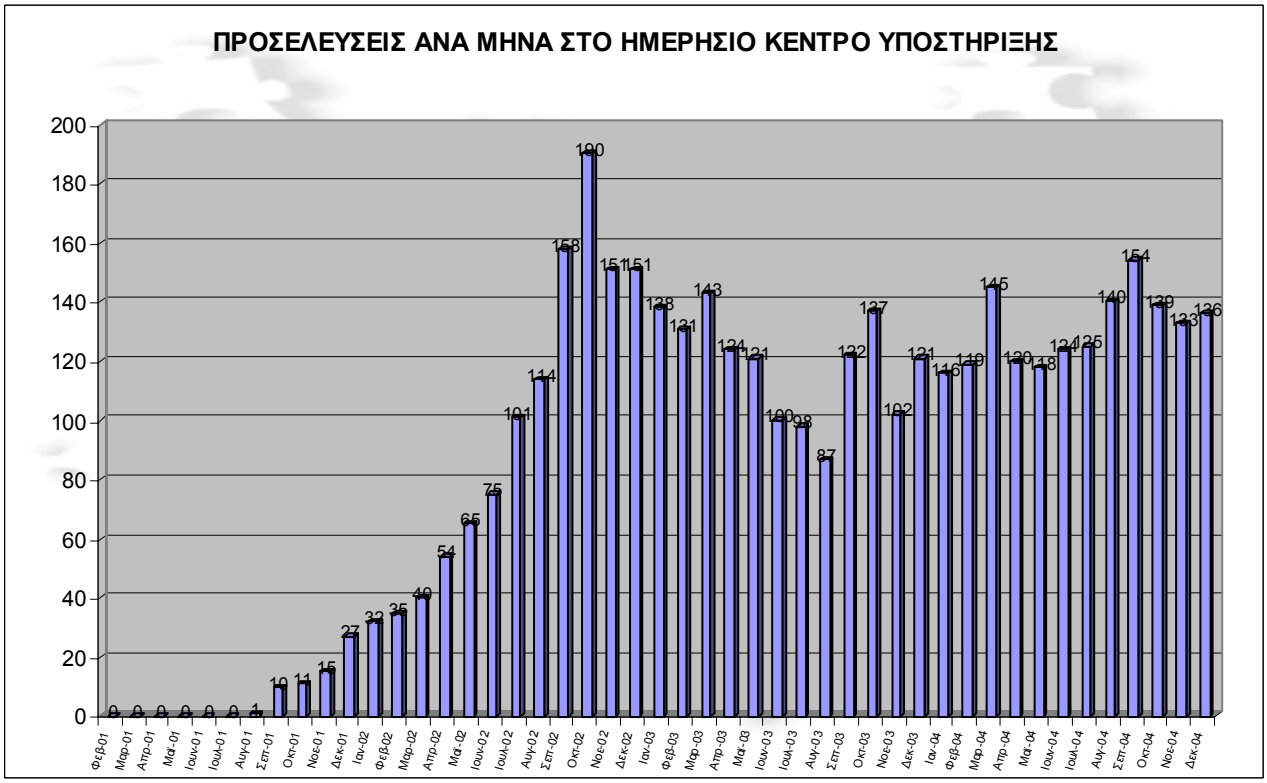

Ομάδες Υποστήριξης – Κινητοποίησης

Στα πλαίσια του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης λειτουργούν ομάδες υποστήριξης και κινητοποίησης ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης και επιθυμούν να ξεκινήσουν ή ήδη βρίσκονται σε διαδικασία ανάρρωσης. Οι ομάδες βασίζονται στη φιλοσοφία των 12 βημάτων και απευθύνονται τόσο σε άνδρες, όσο και σε γυναίκες.

Στόχοι των ομάδων είναι:

- Το μοίρασμα των προβλημάτων των μελών της ομάδας και η αλληλοϋποστήριξη.
- Η δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη της ομάδας.
- Η ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των μελών της ομάδας στα προγράμματα των 12 βημάτων.
- Ο εντοπισμός και η επίλυση των επιμέρους προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα μέλη της ομάδας μέσα από συγκεκριμένες προτάσεις (ιεράρχηση των προβλημάτων, πλάνο δράσης, υιοθέτηση καθημερινού προγράμματος από το κάθε μέλος, τακτές συναντήσεις με τους συντονιστές της ομάδας).

Η πρώτη ομάδα υποστήριξης ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2003, με σταθερή συμμετοχή 10 περίπου ατόμων. Τους πρώτους μήνες του 2004 δημιουργήθηκαν άλλες δύο ομάδες, μία για άντρες και μία για γυναίκες. Αυτός ο διαχωρισμός προέκυψε ύστερα από την εκφρασμένη ανάγκη και τη διαπίστωση ότι οι γυναίκες στην ανάρρωση έχουν να μοιραστούν και να επεξεργαστούν συγκεκριμένα ζητήματα, συνθήκη δύσκολη στις κατεξοχήν ανδροκρατούμενες ομάδες. Οι παραπάνω ομάδες λειτουργούν σε εβδομαδιαία βάση. Μέσα στο 2004, έκλεισε ο κύκλος για τις δύο ομάδες των αντρών. Προέκυψε ωστόσο, με αφορμή την εμπειρία των ομάδων, η ανάγκη

για συστηματική κινητοποίηση των νεοφερμένων ατόμων που προσέγγιζαν το Ημερήσιο Κέντρο. Έτσι, από τον Νοέμβριο του 2004, λειτουργούν στο χώρο του Ημερήσιου Κέντρου τρεις φορές την εβδομάδα πρωινές ομάδες υποστήριξης με κύρια έμφαση στους ανθρώπους που βρίσκονται στην αρχή της ανάρρωσής τους.

Στον ενάμισι χρόνο λειτουργίας των ομάδων υποστήριξης έχουν εμπλακεί σε αυτές **77** άτομα.

Υποστήριξη συγγενών και φίλων χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών

Μια από τις βασικές δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης είναι η υποστήριξη συγγενών και φίλων χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που διατυπώνουν ανάλογο αίτημα. Δύο είναι οι βασικοί άξονες της υποστήριξης. Ο πρώτος αφορά στην υποστήριξη των συγγενών και φίλων μέσα από ατομικές και ομαδικές συναντήσεις στα πλαίσια του προγράμματος και ο δεύτερος αφορά στη διασύνδεση των ανθρώπων αυτών με ομάδες αυτοβοήθειας για συγγενείς και φίλους χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών. Στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του, το πρόγραμμα παρείχε υπηρεσίες συνολικά σε **219 συγγενείς και φίλους** χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών και παρέπεμψε στις ομάδες αυτοβοήθειας για συγγενείς και φίλους εξαρτημένων **143 άτομα**.

Γράφημα 13: Σχηματική απεικόνιση πορείας προσελεύσεων συγγενών και φίλων εξαρτημένων και των παραπομπών τους στις ομάδες αυτοβοήθειας.

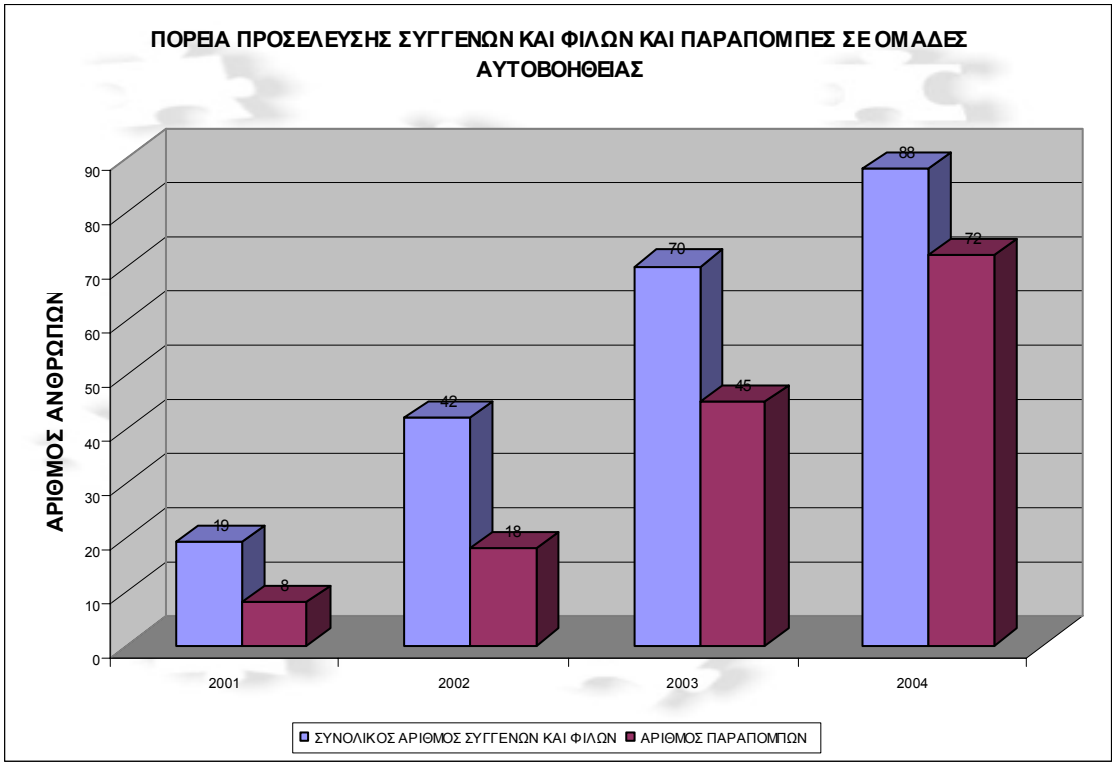

Προσέγγιση χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στο δρόμο

Η προσπάθεια προσέγγισης και ευαισθητοποίησης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στο δρόμο (street work) έχει ξεκινήσει από τον Ιούνιο του 2004. Πιο συγκεκριμένα, μια μεικτή ομάδα πρώην χρηστών και στελεχών του προγράμματος προσεγγίζουν χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών και επιχειρούν να τους κινητοποιήσουν ώστε να ξεκινήσουν μια προσπάθεια ανάρρωσης. Κατά το 2004 η δράση αυτή αφορούσε το χώρο της πανεπιστημιούπολης, τον οποίο προσεγγίζουν εξαρτημένοι. Η δράση αυτή υλοποιήθηκε και συνεχίζει να υλοποιείται με την υποστήριξη των πρυτανικών αρχών του Α.Π.Θ. Η συχνότητα υλοποίησης της δράσης είναι τέσσερις εξορμήσεις ανά εβδομάδα για τρεις ώρες κάθε φορά. Από το τέλος του 2004 ξεκίνησε ανάλογη δουλειά και σε άλλο σημείο της πόλης. Τα αποτελέσματα αυτής της δράσης είναι ενθαρρυντικά, καθώς ήδη κάποιοι χρήστες έχουν προσεγγίσει το πρόγραμμα ή τις ομάδες αυτοβοήθειας. Συνολικά από τον Ιούνιο του 2004 έγιναν **115** εξορμήσεις και προσεγγίστηκαν **116** διαφορετικά άτομα.

Γράφημα 14: Σχηματική απεικόνιση της προσέγγισης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στο δρόμο (street work).

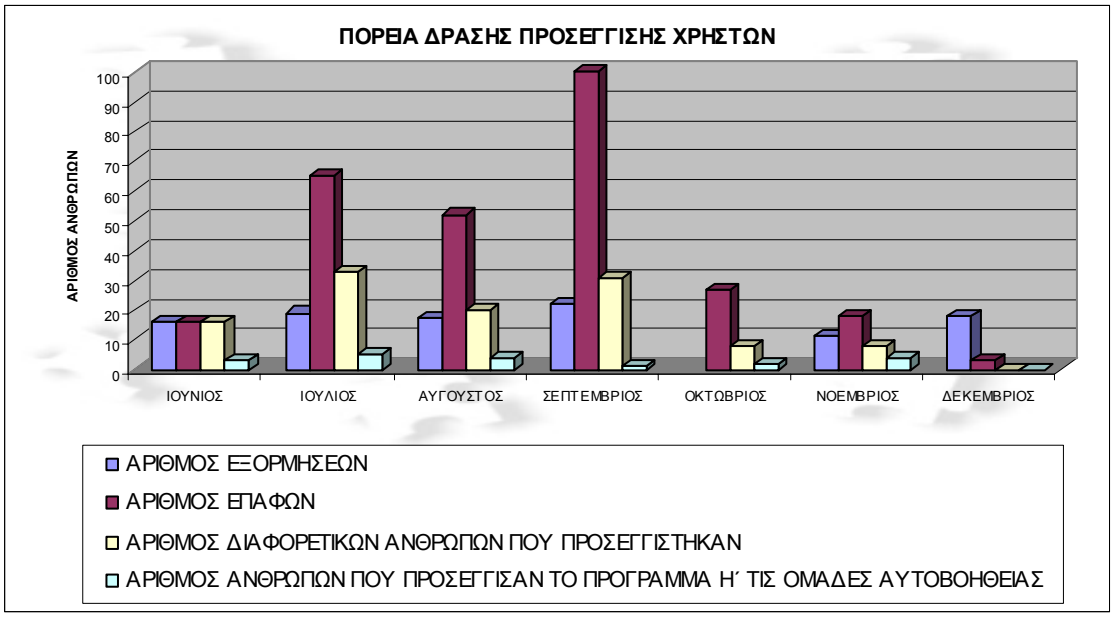

Υποστήριξη χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών σε Ιατρικά, Νομικά, Εκπαιδευτικά και Επαγγελματικά Ζητήματα

Μια από τις βασικότερες δράσεις του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης, πέρα από την ευαισθητοποίηση των χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών στην έννοια και τις αρχές της αυτοβοήθειας, είναι η υποστήριξή τους σε σημαντικούς τομείς της ζωής τους, στους οποίους αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα, λόγω της χρόνιας εμπλοκής τους με τις ουσίες. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια αυτής της δράσης αναζητούνται τρόποι για την υποστήριξη των ανθρώπων γύρω από νομικά, επαγγελματικά, εκπαιδευτικά και ιατρικά ζητήματα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κινητοποίηση και την ανάληψη προσωπικής ευθύνης των ανθρώπων που εκφράζουν ανάλογα αιτήματα. Η δράση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς η υποστήριξη των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα σε αυτούς τους τομείς της ζωής τους είναι καθοριστικής σημασίας για την πορεία της απεξάρτησης και την επανένταξή τους.

Για την ικανοποίηση των αιτημάτων που αφορούσαν τα παραπάνω ζητήματα τα στελέχη του προγράμματος πραγματοποίησαν σειρά επαφών με αρμόδιους φορείς και οργανισμούς, με απώτερο στόχο το στήσιμο ενός δικτύου υποστήριξης των ατόμων που βρίσκονταν σε διαδικασία ανάρρωσης. Κατά τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος στα πλαίσια της δράσης υποστηρίχτηκαν συστηματικά συνολικά **160 άτομα**.

Υποστήριξη σε ιατρικά ζητήματα

Αναλυτικότερα, ως προς τα ζητήματα ιατρικής φύσης, επιδιώκεται η κινητοποίηση ανθρώπων που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της προσπάθειας απεξάρτησης για την φροντίδα της σωματικής τους υγείας (έμφαση δίνεται στις εξετάσεις για

μεταδιδόμενες ασθένειες και στη στοματική υγιεινή). Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε σημαντικός κύκλος επαφών με νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης, και τους παρακάτω αρμόδιους φορείς Υγείας:

- Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας & Υγιεινής
- Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας
- Οδοντιατρικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης
- Κέντρο Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων
- Νοσοκομείο Ειδικών Παθήσεων – Λοιμώξεων Θεσσαλονίκης
- Νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ
- Νοσοκομείο «Άγιος Δημήτριος»
- Οδοντιατρική Σχολή Α.Π.Θ
- Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Γιατροί Χωρίς Σύνορα)
- Ομάδες πρωτοβουλίας Επιστημών Υγείας (Ομάδα Προαγωγής της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας)

Συγκεκριμένα ξεκίνησε συνεργασία με το Κέντρο Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων (Κ.Ε.Ε.Λ.), το Νοσοκομείο Ειδικών Παθήσεων - Λοιμώξεων Θεσσαλονίκης και την αντίστοιχη κλινική του Νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ, με σκοπό την διενέργεια ελέγχων για λοιμώξεις από τους ιούς ηπατίτιδας και AIDS, για ελέγχους της ηπατικής λειτουργίας και πιθανή ένταξη σε θεραπευτική αγωγή.

Αναφορικά με τα ζητήματα στοματικής υγιεινής υπάρχει συνεργασία: α) με το οδοντιατρικό τμήμα του Νοσοκομείου «Άγιος Δημήτριος» για την παροχή θεραπευτικής υποστήριξης σε οδοντιατρικά προβλήματα και β) με την Οδοντιατρική Σχολή του Α.Π.Θ, για την εξυπηρέτηση των ατόμων που χρειάζονται προσθετικές οδοντιατρικές εργασίες.

Όσον αφορά στην έκδοση Βιβλιαρίου Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης από την Πρόνοια για τους ανασφάλιστους, καθώς και για επιδόματα που αφορούν όσους αντιμετωπίζουν προβλήματα

υγείας, έχουν γίνει οι ανάλογες επαφές με τις αρμόδιες υπηρεσίες, ώστε να είναι δυνατή η γρήγορη και χωρίς προβλήματα διεκπεραίωση των αιτημάτων που συνεχώς προκύπτουν.

Τέλος, στην προσπάθεια κινητοποίησης σε ζητήματα υγείας, οργανώθηκε κύκλος σεμιναρίων αγωγής υγείας. Πραγματοποιήθηκαν τρία σεμινάρια με θέμα: Ηπατίτιδες, Σεξουαλικώς μεταδιδόμενα Νοσήματα – AIDS, Διατροφή και Κατανάλωση, τα οποία αποτελούνταν από θεωρητικό και βιωματικό μέρος.

Κατά τα τέσσερα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας υποστηρίχθηκαν συστηματικά σε ιατρικά ζητήματα **75 άτομα**. Από αυτά τα 75 άτομα, 27 πραγματοποίησαν κάποια οδοντιατρική εργασία – θεραπεία, 39 υποβλήθηκαν σε εξετάσεις για λοιμώξεις από τους ιούς της ηπατίτιδας και του AIDS, 15 προχώρησαν στην έκδοση Βιβλιαρίου Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης από την Πρόνοια, 7 πήραν το επίδομα της Πρόνοιας. Τέλος, για 12 άτομα υπήρξε πρόνοια για ζητήματα στέγασης και σίτισης και σε 7 άτομα υπήρξε υποστήριξη για την αντιμετώπιση ψυχολογικών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν και συστηματική συνοδεία σε δομές του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης.

Υποστήριξη σε νομικά ζητήματα

Για ζητήματα νομικής φύσης, πραγματοποιήθηκαν επαφές με το Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης, ο οποίος δίνει τη δυνατότητα δωρεάν νομικής βοήθειας σε άπορα άτομα, καθώς και με ιδιώτες δικηγόρους. Έως σήμερα έχει ευοδωθεί η συνεργασία με ευαισθητοποιημένους ιδιώτες δικηγόρους, που παρείχαν τις υπηρεσίες τους αμισθί σε μέλη του προγράμματος που αντιμετώπισαν νομικά προβλήματα.

Συγκεκριμένα, από τον Φεβρουάριο του 2003, υπήρχε εβδομαδιαία παρουσία εθελοντή δικηγόρου, ο οποίος παρείχε υπηρεσίες νομικής συμβουλευτικής σε άτομα – μέλη του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης. Κατά τα τέσσερα

πρώτα χρόνια λειτουργίας του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας υποστηρίχθηκαν συνολικά σε νομικά ζητήματα **48 άτομα**, σε επίπεδο νομικής συμβουλευτικής. Για 9 άτομα που ολοκλήρωσαν το Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης και είχαν νομικές εκκρεμότητες υπήρξε παράσταση ψυχολόγου, στελέχους του Προγράμματος, στη δικαστική διαδικασία και για 11 άτομα, που επίσης ολοκλήρωσαν το Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης, εκδόθηκαν βεβαιώσεις για δικαστική χρήση. Από τον Δεκέμβριο του 2003 έως τον Μάιο του 2004 πραγματοποιήθηκε κύκλος εβδομαδιαίων επισκέψεων – συναντήσεων στις Δικαστικές Φυλακές Θεσσαλονίκης για τη στήριξη μελών του Προγράμματος, που λόγω παλαιών εκκρεμοτήτων με τη δικαιοσύνη κρατούνται στο συγκεκριμένο σωφρονιστικό ίδρυμα.

Υποστήριξη σε εκπαιδευτικά ζητήματα

Βασικός στόχος της υποστήριξης σε εκπαιδευτικά ζητήματα αποτέλεσε η ολοκλήρωση των βασικών υποχρεωτικών σπουδών για άτομα που λόγω της εμπλοκής τους με τις ουσίες διέκοψαν την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και η συνεχιζόμενη κατάρτιση και εκπαίδευση ατόμων σε συγκεκριμένα εκπαιδευτικά αντικείμενα με στόχο την ομαλότερη και ευκολότερη ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε σημαντικός κύκλος επαφών με εκπαιδευτικούς οργανισμούς και φορείς της Θεσσαλονίκης όπως:

- Ενιαία Λύκεια
- Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια
- Σχολές Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ
- Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Δήμου Θεσσαλονίκης
- Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Δήμου Νεάπολης
- Σχολική Μονάδα Απεξαρτημένων Ατόμων

Αναλυτικότερα, κατά τα 4 πρώτα χρόνια λειτουργίας του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας υποστηρίχθηκαν συστηματικά σε εκπαιδευτικά ζητήματα **41 άτομα**. Από τα 41 άτομα που υποστηρίχθηκαν, 29 άτομα εντάχθηκαν σε κάποια συστηματική εκπαιδευτική διαδικασία, την οποία ολοκλήρωσαν ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης της. Αναλυτικότερα, 12 υποστηρίχθηκαν στην ολοκλήρωση των βασικών υποχρεωτικών σπουδών ή στη συνέχιση των σπουδών σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (8 άτομα εντάχθηκαν στη Σχολική Μονάδα Απεξαρτημένων Ατόμων, 3 σε Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια και 1 ολοκλήρωσε το Σχολείο της Δεύτερης Ευκαιρίας), 7 στη συνέχιση των σπουδών τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.), 9 άτομα παρακολούθησαν εκπαιδευτικά σεμινάρια σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης και 1 άτομο ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην αγγλική γλώσσα σε επίπεδο First Certificate in English.

Υποστήριξη σε επαγγελματικά ζητήματα

Η υποστήριξη απεξαρτημένων ατόμων σε επαγγελματικά ζητήματα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη σταθεροποίηση της πορείας ανάρρωσης και για την ομαλή ένταξη των ατόμων αυτών, αλλά και σημαντικό κριτήριο για την αποτελεσματικότητα των θεραπευτικών προτάσεων. Στα πλαίσια λοιπόν αυτής της δράσης δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην κατάλληλη προετοιμασία των ατόμων για την είσοδό τους στον χώρο της αγοράς εργασίας, μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα αποχής λόγω της χρήσης ναρκωτικών ουσιών.

Η υποστήριξη ατόμων σε ανάρρωση σε επαγγελματικά ζητήματα αφορούσε τους παρακάτω τομείς: αξιολόγηση των μέχρι τώρα αποκτηθέντων εργασιακών εφοδίων κάθε ατόμου, υποστήριξη της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, υποστήριξη στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, υποστήριξη στην αναζήτηση

εργασίας, ενημέρωση για τα επιδοτούμενα προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ για τα απεξαρτημένα άτομα.

Στα πλαίσια αυτής της δράσης πραγματοποιήθηκε σημαντικός κύκλος επαφών με τους παρακάτω φορείς:

- Ο.Α.Ε.Δ και ειδικότερα με τα γραφεία των Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση αναφορικά με τα προγράμματα επιδότησης νέων θέσεων εργασίας και νέων ελευθέρων επαγγελματιών για απεξαρτημένα άτομα και την ένταξη ατόμων του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας σε αυτά.
- Γραφείο Ενημέρωσης Ανέργων και Επιχειρήσεων (λειτουργεί με την υποστήριξη και χρηματοδότηση του Δήμου Θεσσαλονίκης και τη συνεργασία του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης, του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης και της Ομοσπονδίας Βιοτεχνικών Σωματείων Θεσσαλονίκης), με στόχο την άμεση και υπεύθυνη ενημέρωση για θέσεις εργασίας, αλλά και ενημέρωση των επιχειρήσεων για τα προγράμματα πρόσληψης ατόμων από ειδικές κοινωνικές ομάδες.
- Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης και Προσανατολισμού της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης, με την πραγματοποίηση σεμιναρίου κύκλου με θέματα την απόκτηση εκπαιδευτικών τίτλων, τις τεχνικές αναζήτησης εργασίας, τη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση.
- Ευαισθητοποιημένους εργοδότες για την υποστήριξη και την πρόσληψη ατόμων σε ανάρρωση.

Αναλυτικότερα, κατά τα 4 πρώτα χρόνια λειτουργίας του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας υποστηρίχθηκαν συστηματικά σε επαγγελματικά ζητήματα **79 άτομα**. Από τα 79 άτομα, 52 πραγματοποίησαν σειρά συναντήσεων με στελέχη του προγράμματος για την αξιολόγηση των εργασιακών τους εφοδίων, την παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής,

την υποστήριξη στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, την υποστήριξη στην αναζήτηση εργασίας, ενημέρωση για τα επιδοτούμενα προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ. Από 79 συνολικά άτομα που υποστηρίχθηκαν συστηματικά σε επαγγελματικά ζητήματα, 60 άτομα βρήκαν εργασία, εκ των οποίων, 48 απέκτησαν μόνιμη και σταθερή εργασιακή σχέση, την οποία διατηρούν μέχρι σήμερα και 12 άτομα μπήκαν σε εργασιακή σχέση για ορισμένο χρονικό διάστημα. 19 άτομα εντάχθηκαν στα επιδοτούμενα προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ. (11 άτομα εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα Επιδότησης Νέων Θέσεων Εργασίας, ενώ οι υπόλοιποι 8 εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών και ανέπτυξαν τις δικές τους μικρές και αυτόνομες επιχειρήσεις).

Γράφημα 15: Σχηματική απεικόνιση υποστήριξης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών σε ιατρικά, νομικά, εκπαιδευτικά, επαγγελματικά ζητήματα.

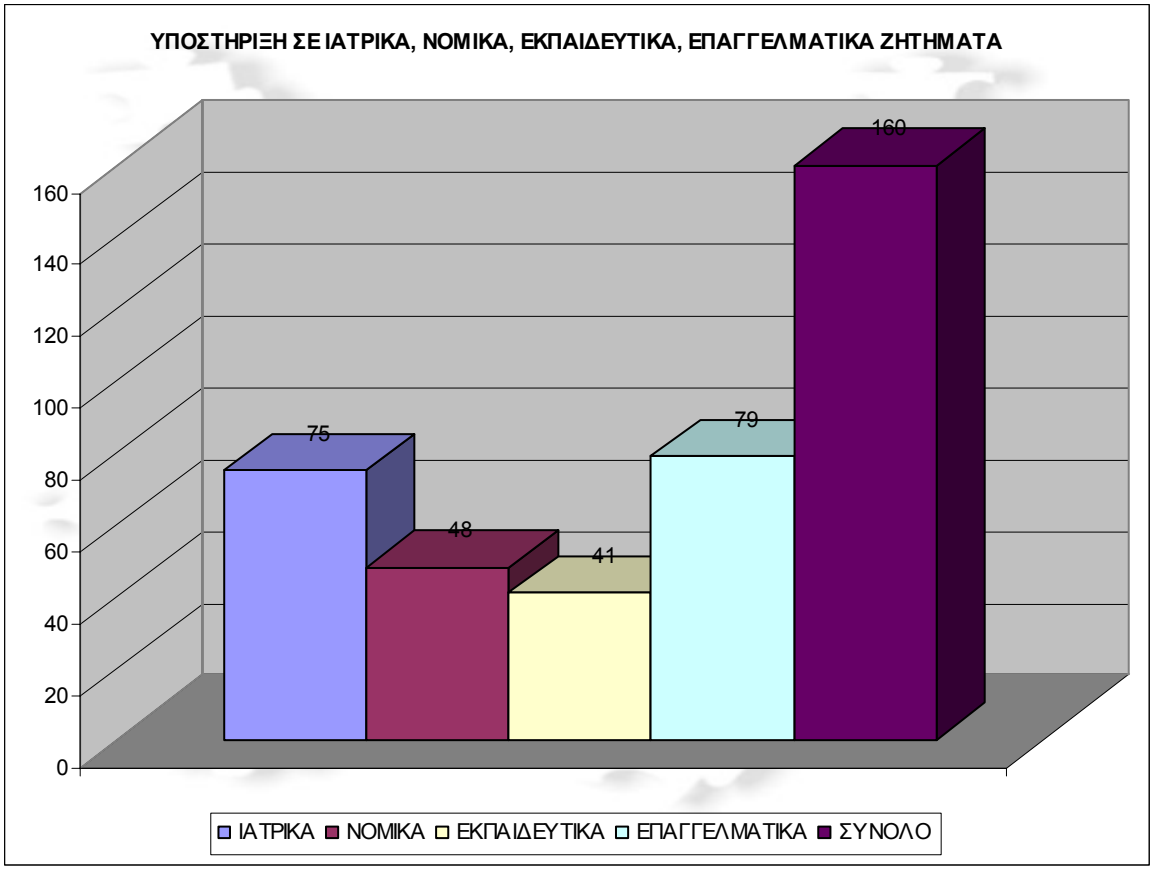

Γράφημα 16: Σχηματική απεικόνιση της υποστήριξης χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών σε επαγγελματικά ζητήματα.

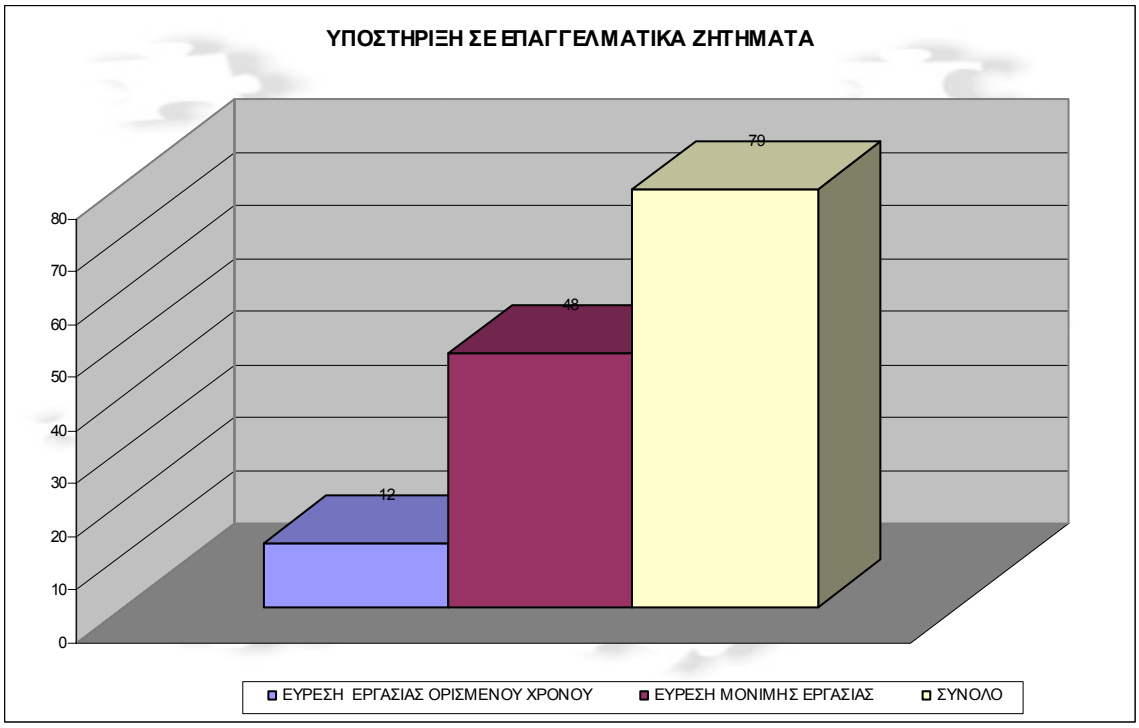

Γράφημα 17: Σχηματική απεικόνιση του τρόπου εύρεσης εργασίας των ατόμων που απευθύνθηκαν στο Ημερήσιο Κέντρο Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών.

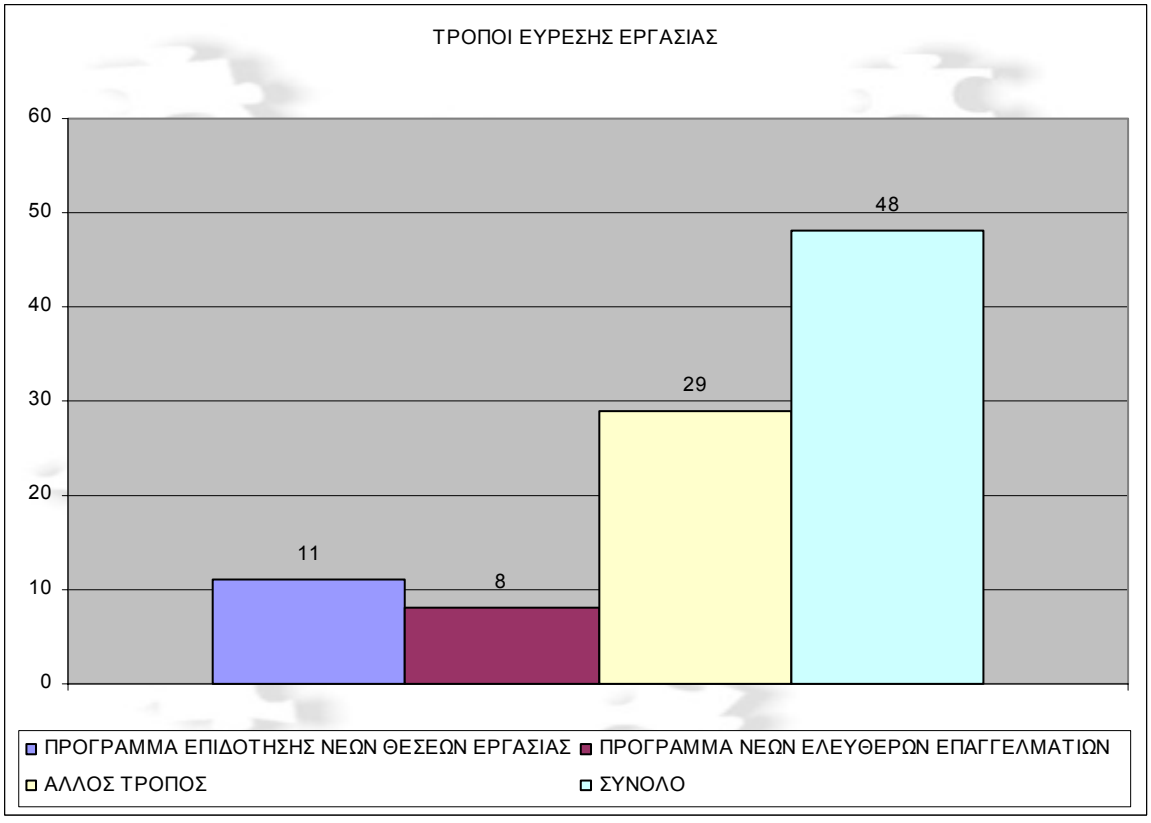

Εκπαιδευτικά σεμινάρια

Στα πλαίσια του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Χρηστών Ψυχοτρόπων Ουσιών και Μελών Οικογενειών χρηστών, πραγματοποιούνται μια σειρά από εκπαιδευτικά σεμινάρια με στόχο αφενός τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και αφετέρου την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων. Βασική φιλοσοφία της δόμησης και λειτουργίας όλων των δράσεων του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας είναι να αποτελούν «πρόσχημα» για την ενεργοποίηση, τη γνωριμία, την επικοινωνία και τη δημιουργία σχέσεων των ανθρώπων του προγράμματος με τους ανθρώπους που έρχονται σ' αυτό και όχι να είναι απλές διαδικασίες κατάρτισης και απόκτησης πληροφοριών και γνώσεων, χωρίς παράλληλα να υποτιμάται η απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων που αποκτώνται σε αυτά τα σεμινάρια. Ένα βασικό χαρακτηριστικό των σεμιναρίων που λαμβάνουν χώρα στο πρόγραμμα, είναι ότι αποτελούν προϊόντα συνδιαμόρφωσης με τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους. Με τον όρο συνδιαμόρφωση εννοείται ότι τα σεμινάρια αυτά στήνονται από κοινού με τους ενδιαφερόμενους, αφού λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους και εκτιμώνται οι δυνατότητες που έχει το πρόγραμμα.

Σεμινάρια εκμάθησης Η/Υ

Στόχος των σεμιναρίων είναι αφενός η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και αφετέρου η απόκτηση γνώσεων χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή, οι οποίες είναι χρήσιμες για την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων που έρχονται στο ημερήσιο κέντρο υποστήριξης εξαρτημένων ατόμων και οικογενειών. Η υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης στηρίζεται στην ανθρώπινη επαφή, στην εμψύχωση και στην προσαρμογή της διδασκαλίας στις ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμίες του κάθε ατόμου. Κατά τα τέσσερα

χρόνια λειτουργίας του προγράμματος παρακολούθησαν ένα τουλάχιστον βασικό κύκλο σεμιναρίων εκμάθησης Η/Υ, **123** διαφορετικά άτομα. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η συμμετοχή στα σεμινάρια Η/Υ ανά έτος καθώς και το ποσοστό των ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης από ναρκωτικά και των ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ που παρακολούθησαν τα σεμινάρια.

Γράφημα 18: Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα σεμινάρια εκμάθησης Η/Υ ανά έτος.

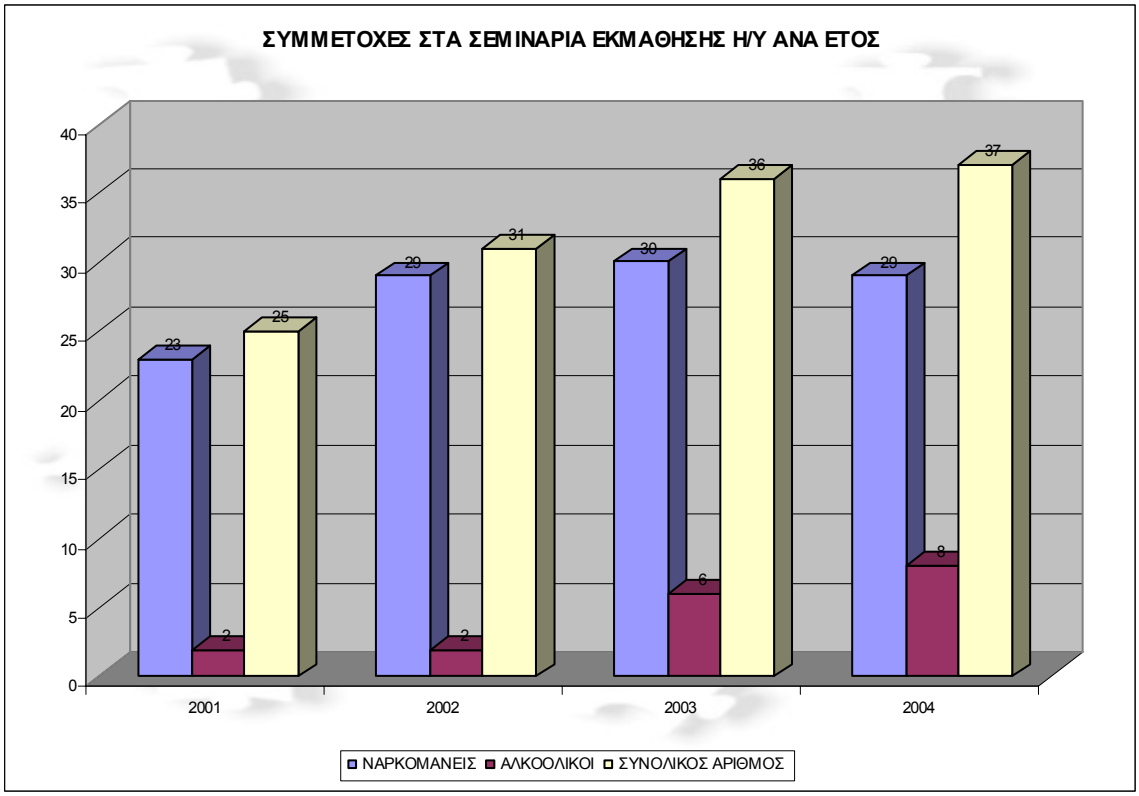

Σεμινάρια εκμάθησης Αγγλικών

Στόχος των σεμιναρίων εκμάθησης αγγλικών είναι η κινητοποίηση των ανθρώπων που έρχονται στο πρόγραμμα για δημιουργική αξιοποίηση του ελευθέρου χρόνου τους με απόκτηση δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες για την προσωπική τους ανάπτυξη και την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Η δράση των σεμιναρίων αγγλικών στηρίζεται στην εμψύχωση, στην ανθρώπινη επαφή και

την προσαρμογή της διδασκαλίας στις ατομικές ανάγκες των ανθρώπων που συμμετέχουν. Έχουν δημιουργηθεί τμήματα για διάφορα επίπεδα (αρχαρίων, προχωρημένων κτλ). Κατά τα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος ένα βασικό κύκλο σεμιναρίων εκμάθησης σεμιναρίων αγγλικής γλώσσας παρακολούθησαν **55** διαφορετικά άτομα. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η συμμετοχή στα σεμινάρια εκμάθησης αγγλικών ανά έτος, καθώς και το ποσοστό των ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης από ναρκωτικά και των ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ που παρακολούθησαν τα σεμινάρια.

Γράφημα 19: Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα σεμινάρια εκμάθησης Αγγλικών ανά έτος.

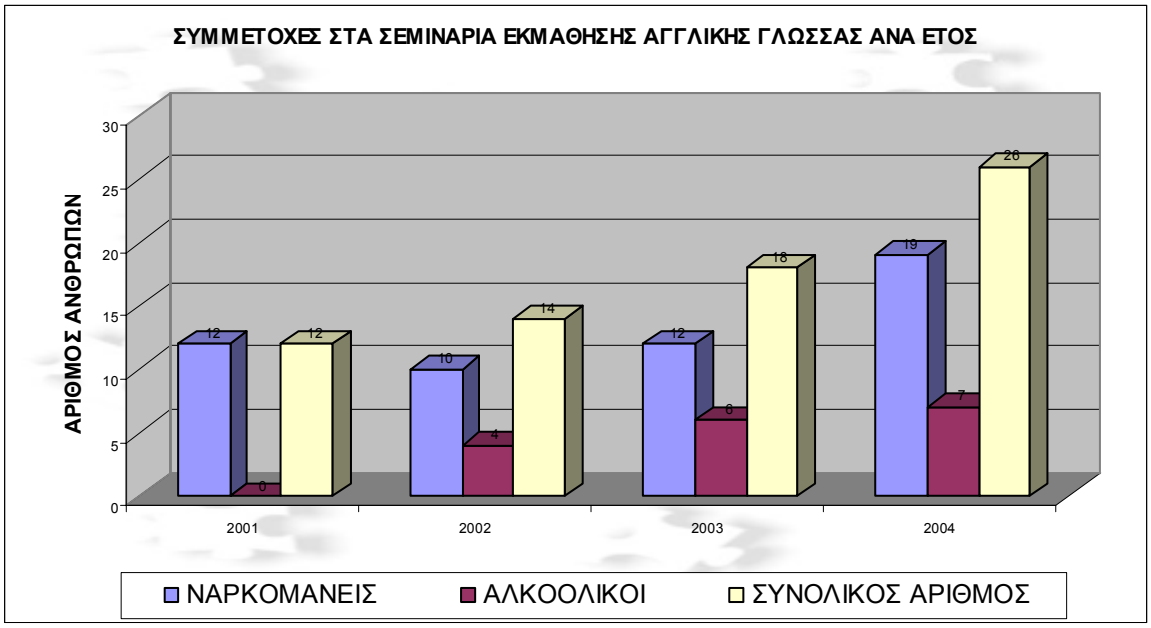

Σεμινάρια εκμάθησης Ισπανικών

Ο στόχος των σεμιναρίων εκμάθησης Ισπανικών δε διαφοροποιείται από το γενικό στόχο που έχουν οι δράσεις των σεμιναρίων του προγράμματος. Η κινητοποίηση των ανθρώπων για δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους, η τόνωση των ανθρώπινων σχέσεων με παράλληλη απόκτηση χρήσιμων

δεξιοτήτων, είναι οι παράγοντες που κυριαρχούν και σε αυτή τη δράση. Η δράση των σεμιναρίων των ισπανικών στηρίζεται στην εμψύχωση, στην ανθρώπινη επαφή και την προσαρμογή της διδασκαλίας στις ατομικές ανάγκες των ανθρώπων που συμμετέχουν. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι τα συγκεκριμένα σεμινάρια έχουν μια διαφορετική μορφή υλοποίησης από ότι τα υπόλοιπα σεμινάρια που διενεργούνται στο πρόγραμμα. Πιο συγκεκριμένα, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην διομαδική συνεργασία, στη μάθηση μέσω πολλών δημιουργικών δραστηριοτήτων και παιχνιδιών, τα οποία αφορούν πέρα από την εκμάθηση της γλώσσας και στην ευαισθητοποίηση και γνωριμία με τον ισπανικό πολιτισμό και παράδοση. Από το 2002, όποτε και ξεκίνησαν τα σεμινάρια εκμάθησης, συμμετείχαν συνολικά **56** διαφορετικά άτομα. Στο παρακάτω γράφημα παρουσίαζεται η συμμετοχή στα σεμινάρια εκμάθησης ισπανικών ανά έτος και το ποσοστό των ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης από ναρκωτικά και των ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ που παρακολούθησαν τα σεμινάρια.

Γράφημα 20: Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα σεμινάρια εκμάθησης Ισπανικών ανά έτος.

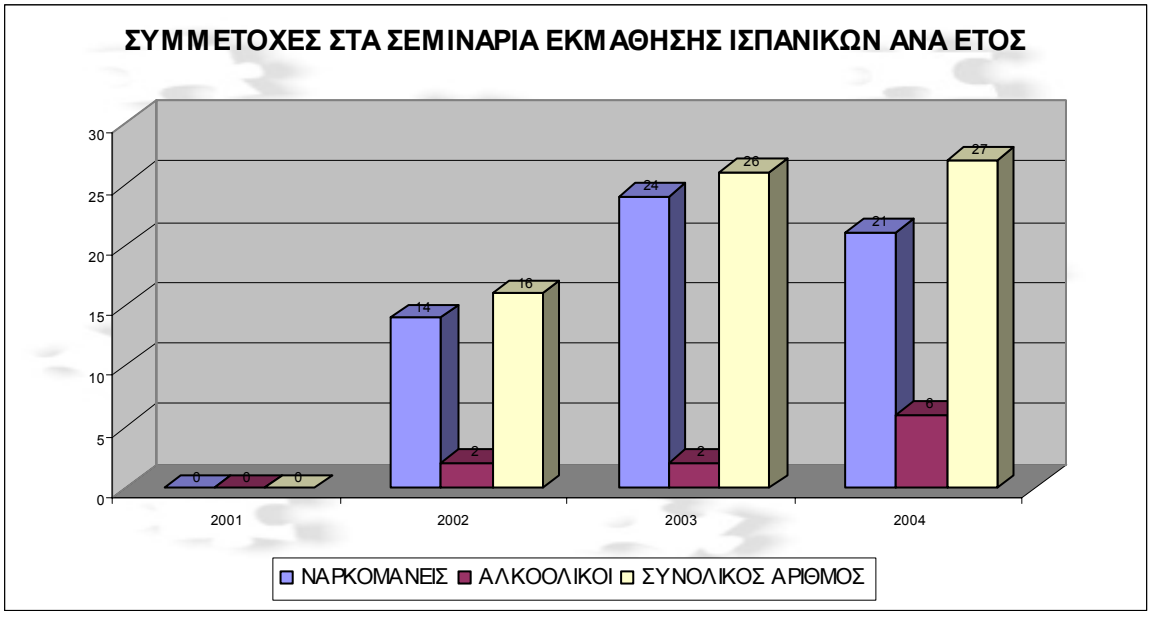

Δράσεις ευαισθητοποίησης σε πολιτιστικά, κοινωνικά, οικολογικά ζητήματα

Ένα από τα βασικά ζητούμενα του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης είναι να προτείνει και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των ανθρώπων σε δράσεις που αφορούν πτυχές της καθημερινής ζωής, όπως η επαφή με την τέχνη και τη δημιουργία, ο κοινωνικός προβληματισμός καθώς και η οικολογία. Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, έχουν συσταθεί από τον Ιανουάριο του 2002 τρεις ομάδες που αποτελούνται από μέλη του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης και μεταπτυχιακούς φοιτητές με συντονιστή ένα από τα στελέχη του προγράμματος. Οι ομάδες αυτές είναι οι εξής: η ομάδα πολιτιστικών, η ομάδα προβληματισμού και η ομάδα εκδρομών. Σκοπός τους είναι να προτείνουν και να δημιουργούν δράσεις που να παρέχουν ερεθίσματα σε όλους τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα σχετικά με τον πολιτισμό, τα κοινωνικά ζητήματα, την οικολογία και την επαφή με τη φύση.

Βασική θέση που διέπει τη λειτουργία του προγράμματος, άρα και των ομάδων αυτών, είναι ότι η απεξάρτηση είναι μια συνολική διαδικασία επαναδιαπαιδαγώγησης, μια πορεία νοηματοδότησης της ανθρώπινης ύπαρξης με αξίες και αρχές που να καλύπτουν τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες, μια διαφορετική στάση ζωής.

Ευαισθητοποίηση σε πολιτιστικά ζητήματα

Στα πλαίσια αυτής δράσης έχει δημιουργηθεί μια ομάδα με στόχο να ενημερώνει τους ανθρώπους του προγράμματος για τα πολιτιστικά δρώμενα της Θεσσαλονίκης, να οργανώνει εκδηλώσεις πολιτιστικού / ψυχοεκπαιδευτικού χαρακτήρα και να εμψυχώνει τα μέλη του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης ως προς τη συμμετοχή τους σε αυτές τις δραστηριότητες. Οι συναντήσεις της ομάδας πραγματοποιούνται μία φορά τη βδομάδα

και είναι ανοιχτές προς όλους τους ενδιαφερόμενους για να προτείνουν εκδηλώσεις και νέα πεδία δράσης και ενδιαφέροντος όσον αφορά τα πολιτιστικά και κοινωνικά δρώμενα. Πιο συγκεκριμένα, η ομάδα έχει αναπτύξει τις εξής δράσεις:

- Εβδομαδιαία προβολή κινηματογραφικών ταινιών.
- Λειτουργία σε καθημερινή βάση του εργαστηρίου καλλιτεχνικής έκφρασης, στο χώρο του προγράμματος (ζωγραφική, σεμινάρια και δημιουργία μασκών από γύψο, εργαστήρι θεάτρου σκιών με δημιουργία φιγούρων, σκηνικών και παράστασης θεάτρου σκιών, διακόσμηση και διαμόρφωση του χώρου συνάντησης του προγράμματος).
- Λειτουργία ομάδας θεάτρου, η οποία παρουσιάζει θεατρικά δρώμενα στο χώρο του προγράμματος αλλά και εκτός του χώρου του προγράμματος.
- Λειτουργία ομάδας μουσικής η οποία διοργανώνει δρώμενα τόσο στο χώρο του προγράμματος, όσο και εκτός του προγράμματος.
- Λειτουργία σεμιναρίων φωτογραφίας, λειτουργία ομάδας φωτογραφίας σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης.
- Ενημέρωση και κινητοποίηση των ανθρώπων του προγράμματος για συμμετοχή σε διάφορα δρώμενα της πόλης (συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, κ.τ.λ.).

Ευαισθητοποίηση σε κοινωνικά ζητήματα

Στα πλαίσια της ομάδας προβληματισμού οργανώνονται εκδηλώσεις – ομιλίες, ανοικτές συζητήσεις για θέματα της επικαιρότητας. Οργανώνεται επίσης η συμμετοχή σε δραστηριότητες και εκδηλώσεις – φεστιβάλ που αφορούν σε κοινωνικά ζητήματα. Η ομάδα προσκαλεί ανθρώπους από ποικίλους χώρους, με στόχο να παρέχει σημαντικά ερεθίσματα ευρύτερου ενδιαφέροντος. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της ομάδας, στα τέσσερα χρόνια

λειτουργίας του προγράμματος πραγματοποιήθηκαν σε τακτά χρονικά διαστήματα μια σειρά από εκδηλώσεις και ανοικτές συζητήσεις.

Ευαισθητοποίηση σε οικολογικά ζητήματα

Στα πλαίσια αυτής της δράσης συστάθηκε από τον Ιανουάριο του 2002 μια ομάδα υπεύθυνη για την οργάνωση εκδρομών. Η ομάδα προτείνει εξορμήσεις σε ενδιαφέροντες προορισμούς εκτός Θεσσαλονίκης, φροντίζει για την οργάνωσή τους (μετακίνηση, διαμονή, δραστηριότητες). Οι συμμετέχοντες στις εξορμήσεις έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τη φύση, τόπους οικολογικού, ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, να εμπλακούν σε συλλογικές δραστηριότητες και να καλλιεργήσουν τις μεταξύ τους σχέσεις. Η ομάδα αυτή συγκεντρώνεται μία φορά την εβδομάδα, όπου προτείνει, προγραμματίζει και οργανώνει τις εκάστοτε εξορμήσεις. Οι συναντήσεις είναι ανοιχτές σε κάθε ενδιαφερόμενο που συμμετέχει σε κάποια από τις δράσεις του προγράμματος. Κατά τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος πραγματοποιήθηκαν συνολικά 16 εκδρομές.

Στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος στις δράσεις ευαισθητοποίησης σε πολιτιστικά, κοινωνικά και οικολογικά ζητήματα συμμετείχαν συνολικά **229** διαφορετικά άτομα. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται σχηματικά οι συμμετοχές διαφορετικών ανθρώπων στις συγκεκριμένες δράσεις.

Γράφημα 21: Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στις δράσεις ευαισθητοποίησης σε πολιτιστικά, κοινωνικά, οικολογικά ζητήματα ανά έτος.

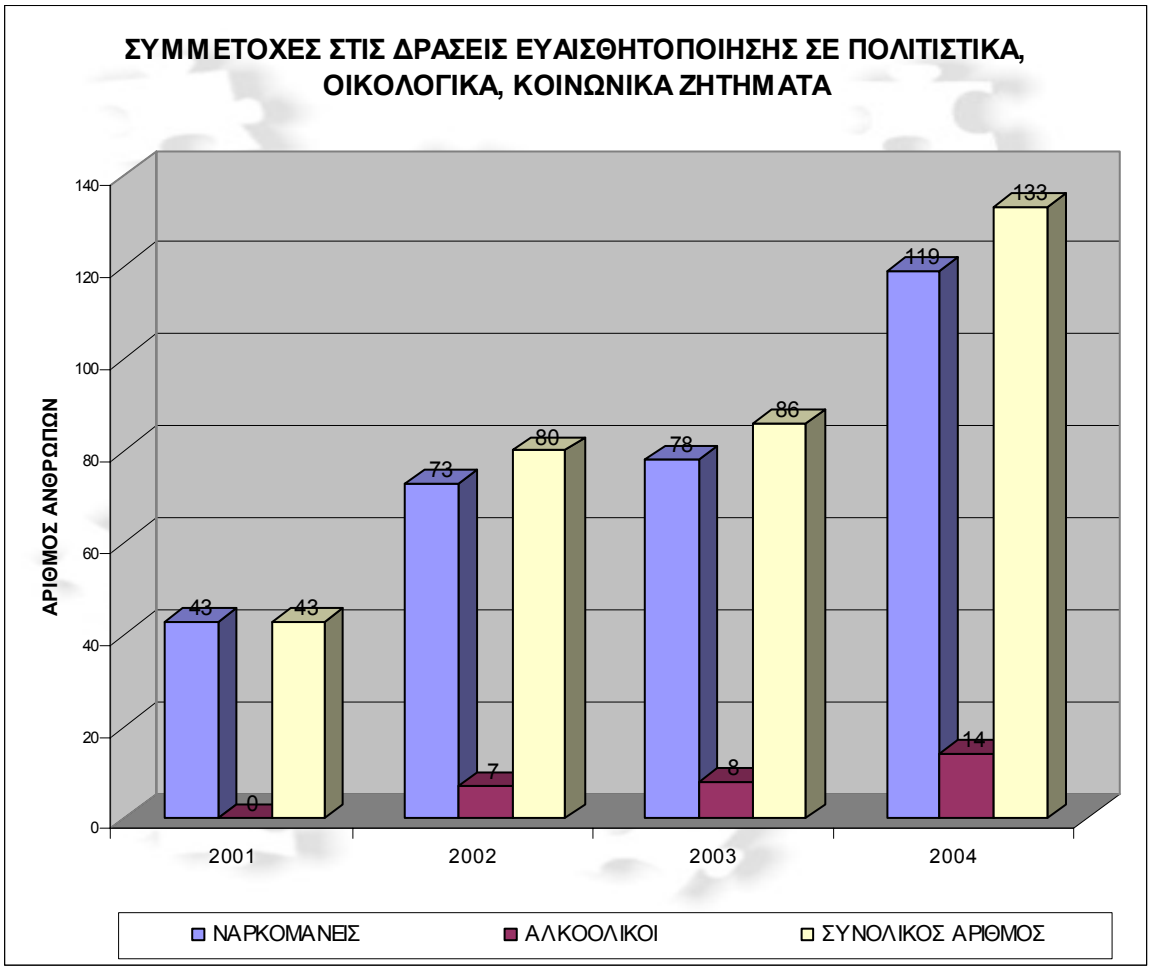

Διευκόλυνση λειτουργίας ομάδων αυτοβοήθειας

Η αναζήτηση στέγης, χώρου για την πραγματοποίηση των συναντήσεων των ομάδων αυτοβοήθειας, αποτελεί έντονο πρόβλημα που αφορά τις ομάδες. Η διεθνής βιβλιογραφία περιγράφει ως σημαντική στήριξη εκ μέρους των επαγγελματικών προγραμμάτων την παροχή χώρου στις ομάδες αυτοβοήθειας.

Στο χρονικό διάστημα των τεσσάρων χρόνων λειτουργίας του προγράμματος, το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας προσέφερε χώρο σε:

- ομάδα αυτοβοήθειας γονέων εξαρτημένων ατόμων
- ομάδα αυτοβοήθειας για ανθρώπους με προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ και σε
- ομάδα αυτοβοήθειας για ανθρώπους που επιθυμούν να σταματήσουν το κάπνισμα

Πέρα από την παροχή χώρου, έχει δημιουργηθεί ένα πολύ σημαντικό δίκτυο με τα μέλη των ομάδων. Στα πλαίσια αυτού του δικτύου τα μέλη των ομάδων αυτοβοήθειας απευθύνονται στο πρόγραμμα για επιπλέον στήριξη, όταν αισθάνονται την ανάγκη και συστήνουν το πρόγραμμα σε άλλους ανθρώπους που έχουν προβλήματα κατάχρησης ψυχοτρόπων ουσιών. Από την πλευρά του το πρόγραμμα, διασυνδέει με αυτές τις ομάδες ανθρώπους με ανάλογα προβλήματα που διατυπώνουν αίτημα στήριξης.

Δράσεις Εθελοντικής Εργασίας

Η δράση της εθελοντικής εργασίας στην τοπική κοινότητα της Θεσσαλονίκης ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 2003. Βασικό ζητούμενό της είναι η τόνωση της συλλογικότητας, η ρήξη με την ατομικότητα που χαρακτηρίζει τους χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών και κυρίως η επανασύνδεση των ανθρώπων αυτών με την υπόλοιπη κοινωνία μέσω συγκεκριμένων δράσεων.

Στόχος της δράσης είναι η αλληλεπίδραση, η από κοινού συμμετοχή σε δραστηριότητες που αναδεικνύουν την αξία του μοιράσματος, πέρα από προκαταλήψεις. Απώτερος στόχος είναι η δημιουργία ενός κοινωνικού υποστηρικτικού δικτύου. Οι ομάδες - στόχοι της εθελοντικής εργασίας θα μπορούσαν να περιγραφούν ως εξής:

- Άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, χωρίς υποστηρικτικό οικογενειακό - φιλικό πλαίσιο.
- Ιδρύματα που φιλοξενούν ανθρώπους με ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμούν να προάγουν αρχές αυτοδιαχείρισης και αυτοβοήθειας.
- Φορείς – οργανώσεις που διέπονται από αρχές και φιλοσοφία αυτοδιαχείρισης.
- Εκδηλώσεις με στόχο την προαγωγή αυτοδιαχείρισης και ενεργοποίησης πολιτών.

Στη συγκεκριμένη δράση ενεπλάκησαν **25** διαφορετικά άτομα, μέλη του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης. Οι δράσεις στις οποίες ενεπλάκησαν τα μέλη τις ομάδας ήταν οι εξής:

1. **Τράπεζα ρουχισμού**. Συλλογή και διάθεση ειδών ρουχισμού σε διάφορους φορείς και σε ανθρώπους που διατύπωσαν ανάλογο αίτημα.

2. **Καθαριότητα ακτών Αξιού** σε συνεργασία με την ομάδα εθελοντισμού Αμπελοκήπων.
3. **Επαφή με δομές** που αναλαμβάνουν εθελοντική δράση / διερεύνηση προοπτικών συνεργασίας.
4. Συμμετοχή στην κατασκευή κεριών στην ενορία των Αγίων Πάντων και βοήθεια στον ξενώνα της εκκλησίας.
5. Συνεργασία με το **Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων Θεσσαλονίκης** / δημιουργική απασχόληση των παιδιών του Κέντρου. Η δράση αυτή υλοποιείται ανά δεκαπενθήμερο.
6. Επίσκεψη / ενημέρωση για τις δράσεις του **Ελληνικού Κέντρου Περίθαλψης Αγρίων Ζώων (ΕΚΠΑΖ)**.
7. **Οργάνωση συζητήσεων / προβολών** ντοκιμαντέρ με θέματα κοινωνικού και οικολογικού περιεχομένου

Γράφημα 22: Σχηματική απεικόνιση συμμετοχών διαφορετικών ατόμων στα πλαίσια της εθελοντικής εργασίας.

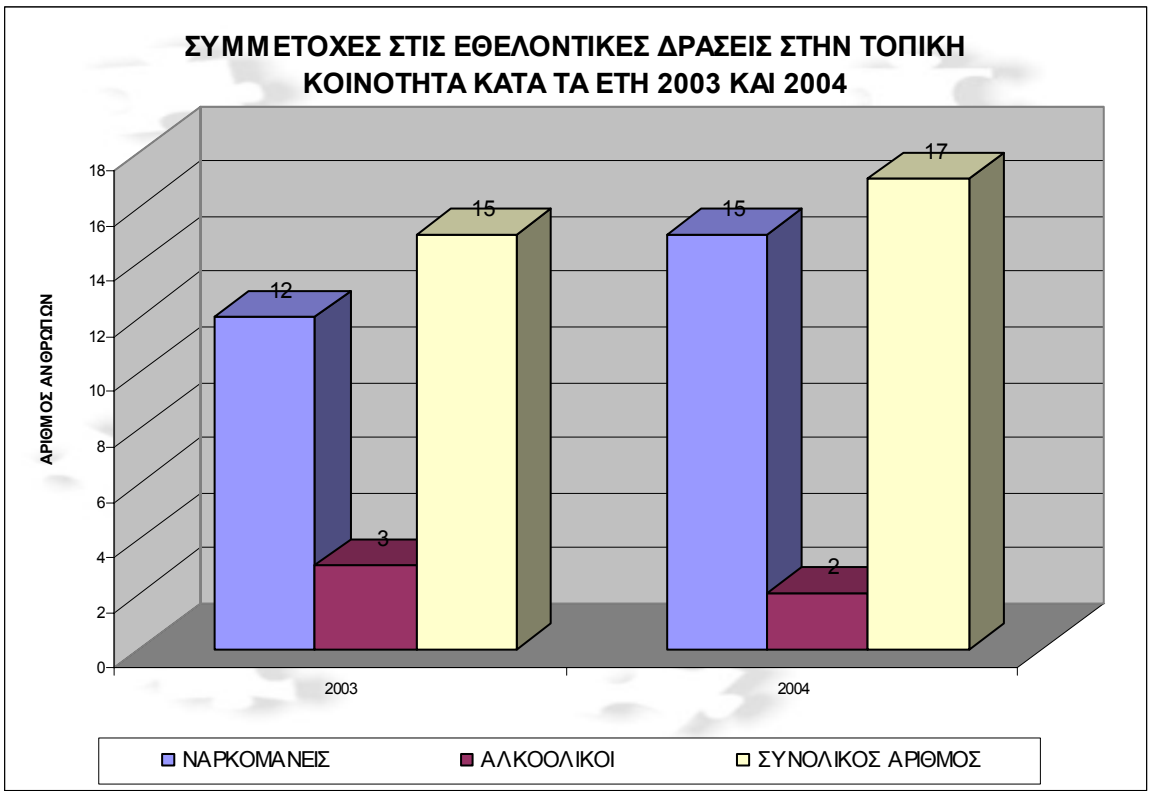

2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Υποστήριξη Δημιουργίας Ομάδων Αυτοβοήθειας

Στα πλαίσια του κεντρικού στόχου της προαγωγής της ιδέας και των πρακτικών της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων, σχεδιάστηκε και πραγματοποιείται από τον Φλεβάρη του 2001 η δράση υποστήριξης δημιουργίας νέων ομάδων αυτοβοήθειας για προβλήματα σωματικής ή ψυχικής υγείας. Η υποστήριξη αυτή συνίσταται στην παροχή τεχνογνωσίας και στην εμψύχωση των ανθρώπων που επιθυμούν να συγκροτήσουν μια ομάδα αυτοβοήθειας, με τελικό στόχο την αυτονομία και την ανεξάρτητη λειτουργία των ομάδων που θα προκύψουν.

Κατά τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος έχουν πραγματοποιηθεί τα εξής:

- Έχει δημιουργηθεί μιας πλήρης βάση δεδομένων που συμπεριλαμβάνει ομάδες αυτοβοήθειας για διάφορα ζητήματα, έχει αναπτυχθεί ένα δίκτυο με ανάλογα προγράμματα του εξωτερικού που στηρίζουν ανθρώπους που επιθυμούν να συγκροτήσουν ομάδες αυτοβοήθειας και έχει συλλεχθεί βιβλιογραφικό υλικό για τη δημιουργία ανάλογων ομάδων.
- Από τον Σεπτέμβρη του 2001 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2001, το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας ανέπτυξε συνεργασία με ενδιαφερόμενους για την υποστήριξη στη σύσταση ομάδας αυτοβοήθειας για φορείς HIV. Στο διάστημα αυτό και σε έναν κύκλο δέκα περίπου συναντήσεων, πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις για το χαρακτήρα της ομάδας, έγινε ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας από κοινού με τους ενδιαφερόμενους, επαφές με ανάλογες προσπάθειες του εξωτερικού και συνολικά μεταφορά τεχνογνωσίας για το στήσιμο της ομάδας.

- Κατά τον τρίτο χρόνο λειτουργίας του προγράμματος έγινε ένας κύκλος συναντήσεων με ενδιαφερόμενες γυναίκες για τη συγκρότηση ομάδας αυτοβοήθειας για κακοποιημένες γυναίκες.
- Κατά τον τρίτο χρόνο λειτουργίας του προγράμματος δημιουργήθηκε ένα εγχειρίδιο απλών βημάτων για τη δημιουργία ομάδων αυτοβοήθειας.
- Κατά τον τέταρτο χρόνο λειτουργίας του προγράμματος ξεκίνησαν επαφές με γονείς ψυχικά πασχόντων με στόχο τη δημιουργία ομάδας αυτοβοήθειας για συγγενείς ψυχικά πασχόντων.
- Κατά τον τέταρτο χρόνο λειτουργίας του προγράμματος έγινε ένας κύκλος επαφών με ανθρώπους που πάσχουν από σκλήρυνση κατά πλάκας και ξεκίνησε μια ομάδα αμοιβαίας βοήθειας από ανθρώπους με τη συγκεκριμένη ασθένεια.

Ιστοσελίδα

Στα πλαίσια των δράσεων που αφορούν την προαγωγή της αυτοβοήθειας σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας δημιούργησε μια ιστοσελίδα με δύο βασικούς στόχους. Ο πρώτος είναι να παρέχονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τη λειτουργία, τη φιλοσοφία και τις δράσεις του προγράμματος. Ο δεύτερος στόχος είναι να λειτουργεί η ιστοσελίδα ως χώρος βιβλιογραφικής ενημέρωσης, συζήτησης και επικοινωνίας. Αυτός ο δεύτερος στόχος αφορά τόσο ανθρώπους που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα, όσο και επαγγελματίες υγείας που ενδιαφέρονται για την αυτοβοήθεια και επιθυμούν να πάρουν πληροφορίες και να ανταλλάξουν απόψεις.

Η ιστοσελίδα περιέχει βασικές πληροφορίες για το πρόγραμμα, τη φιλοσοφία του, τις δράσεις του, βιβλιογραφικό υλικό, ηλεκτρονικές διευθύνσεις ομάδων αυτοβοήθειας, οργανισμών και φορέων της Ελλάδας και του εξωτερικού σχετικών με τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα και την αντιμετώπιση τους. Περιέχει ακόμη τις διευθύνσεις και τις ώρες συναντήσεων των ομάδων αυτοβοήθειας για εξαρτημένους από το αλκοόλ και τα ναρκωτικά και τα μέλη των οικογενειών τους σε όλη την Ελλάδα. Παρέχεται επιπλέον η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας, παροχής πληροφοριών και στήριξης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για ανθρώπους που ζουν σε μέρη όπου δεν υπάρχουν προγράμματα απεξάρτησης ή για ανθρώπους που διστάζουν να προσεγγίσουν ανάλογες δομές. Οι πληροφορίες στην ιστοσελίδα παρέχονται σε τέσσερις γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά, γερμανικά, ιταλικά).

Κατά την πρώτη τετραετία λειτουργίας του προγράμματος η επισκεψιμότητα στην ιστοσελίδα του προγράμματος ήταν υψηλή με συνεχείς αυξητικές τάσεις όπως φαίνεται και στο σχετικό γράφημα (23). Μεγάλος αριθμός ανθρώπων προσέγγισαν το πρόγραμμα μέσω

της ιστοσελίδας αναζητώντας βοήθεια για τους ίδιους ή για άτομα του συγγενικού τους ή φιλικού τους περιβάλλοντος. Επίσης, μέσω της ιστοσελίδας ενημερώθηκε πλήθος επαγγελματιών υγείας για το πρόγραμμα και τις δράσεις του και έλαβε βιβλιογραφία για τις αρχές και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο πλήθος των επισκέψεων και της επικοινωνίας που αναπτύχθηκε μέσω της ιστοσελίδας με ανάλογα προγράμματα του εξωτερικού, καθώς και επιστήμονες που ασχολούνται αρκετά χρόνια με ανάλογα ζητήματα.

Γράφημα 23: Μέσος όρος επισκέψεων στο δικτυακό τόπο www.selfhelp.gr κατά τα έτη 2002 – 2004.

Τα στατιστικά στοιχεία που μας παρέχονται από το Κέντρο Λειτουργίας και Διαχείρισης Δικτύου του Α.Π.Θ (www.auth.gr/stats/selfhelp). Σημειώνεται ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για το έτος 2001, όταν και πρωτολειτούργησε δοκιμαστικά η ιστοσελίδα. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν συνεχή αύξηση, τόσο στο μέσο όρο αιτημάτων (hits) ανά μήνα (6.440 το 2002, 12.077 το 2003, 12.392 το 2004), όσο και στο μέσο όρο επισκέψεων ανά μήνα με συνολική διάρκεια ανώτερη των 30 λεπτών (visits) (448 το 2002, 1.065 το 2003, 1.231,5 το 2004).

Δημιουργία κοινωνικού δικτύου

Στόχος αυτής της δράσης είναι η «συνάντηση» ανθρώπων ή ομάδων που υιοθετούν στην καθημερινότητα τους πρακτικές αυτοοργάνωσης, αυτοδιαχείρισης, ενεργού συμμετοχής σε κοινωνικά, πολιτιστικά ή οικολογικά ζητήματα. Προκειμένου να επιτευχθεί η διάχυση της ιδέας της αυτοβοήθειας και της αυτενέργειας του πολίτη, πρέπει να βασιστεί καταρχήν στη συνάντηση ανθρώπων και ομάδων που λειτουργούν με ανάλογο τρόπο ή εμπνέονται από την αυτή την ιδέα. Η αλληλεπίδραση που προκύπτει από αυτή τη «συνάντηση» μπορεί να οδηγήσει στη διαμόρφωση ενός κοινού «χώρου» δράσης και έκφρασης, ενός δικτύου επικοινωνίας ανθρώπων με κοινή στάση ζωής, προβληματισμούς και στόχους από διαφορετικές αφετηρίες, αφορμές και αντικείμενα δράσης.

Κατά τα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος έχει συγκροτηθεί ένα δίκτυο με ανθρώπους και ομάδες ενεργοποιημένων πολιτών του ευρύτερου πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης. Στα πλαίσια αυτού του δικτύου έχουν πραγματοποιηθεί συναντήσεις ανταλλαγής εμπειρίων, έχουν δημιουργηθεί δράσεις στα πλαίσια του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης και έχουν υλοποιηθεί κάποιες κοινές δράσεις στην τοπική κοινότητα της Θεσσαλονίκης στις οποίες συμμετείχαν μέλη του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (για παράδειγμα συμμετοχές σε φεστιβάλ, εθελοντικές δράσεις οικολογικού περιεχομένου).

Οι σημαντικότεροι εταίροι κατά τα πρώτα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος στα πλαίσια της δράσης του κοινωνικού δικτύου είναι οι εξής:

- Η διεπιστημονική Ομάδα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Έρευνας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Η ομάδα αυτή αποτελείται από ευαισθητοποιημένους λειτουργούς υγείας, κυρίως

γιατρούς και νοσηλευτές, που αποτελούν πολύτιμο «σύμμαχο» για την πραγματοποίηση διάφορων δράσεων του προγράμματος.

- Μια ομάδα ευαισθητοποιημένων νομικών από τη Θεσσαλονίκη, που πέρα από την αφιλοκερδή παροχή των υπηρεσιών τους σε ανθρώπους που έρχονται στο πρόγραμμα με αίτημα βοήθειας, ενδιαφέρονται και για την από κοινού οργάνωση δράσεων με το πρόγραμμα.
- Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα Θεσσαλονίκης, στο πολυϊατρείο των οποίων μπορούν να παραπέμπονται άνθρωποι που έρχονται στο πρόγραμμα και είναι ανασφάλιστοι.
- Η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, με την οποία πραγματοποιήθηκε γνωριμία και διερεύνηση πιθανής εμπλοκής μελών του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας στις παρεμβάσεις οικολογικού περιεχομένου που διοργανώνει.
- Το Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Αγρίων Ζώων. Πραγματοποιήθηκε γνωριμία και διερεύνηση της συμμετοχής μελών του Ανοικτού Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης του Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας στις δραστηριότητες του κέντρου.
- Βιοκαλλιεργητές, οι οποίοι αναπτύσσουν ενδιαφέρουσες δράσεις-παρεμβάσεις.
- Η εκδοτική ομάδα «Οικοτοπία».
- Διάφοροι πολίτες της Θεσσαλονίκης που έχουν ανάλογους προβληματισμούς και έδειξαν ενδιαφέρον για τις δράσεις του προγράμματος.
- Η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης, στα φεστιβάλ της οποίας συμμετείχε το πρόγραμμα με διάφορες δράσεις τα τρία τελευταία χρόνια.

Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις με άξονα την αυτοβοήθεια

Ένας από τους βασικούς στόχους του προγράμματος είναι η ανάπτυξη δράσεων για την αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων με άξονα τη φιλοσοφία και τις αρχές της αυτοβοήθειας. Σε αυτά τα πλαίσια, κατά την πρώτη τετραετία του προγράμματος και σε συνεργασία με το Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων της Α΄ Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης, σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν πιλοτικές παρεμβάσεις σε **οκτώ** σχολεία του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης με στόχο την αντιμετώπιση των έντονων ψυχοκοινωνικών προβλημάτων (χρήση και κατάχρηση ψυχοτρόπων ουσιών, εφηβική βία και παραβατικότητα, ρατσισμός, προβλήματα συνύπαρξης γηγενών μαθητών με παλιννοστούντες μαθητές) που υπάρχουν στη σχολική κοινότητα.

Οι υλοποιηθήσες παρεμβάσεις, που είχαν **χρονική διάρκεια μια ολόκληρη σχολική χρονιά σε κάθε σχολείο,** βασίζονταν στην έννοια και τις αρχές της αυτοβοήθειας και ως στόχο είχαν την ενεργοποίηση όλων των εμπλεκομένων στη σχολική κοινότητα (μαθητών, καθηγητών, γονέων). Συνολικά κατά τα τέσσερα τελευταία χρόνια στις παρεμβάσεις συμμετείχαν **242** μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικοί.

Η εμπειρία από την υλοποίηση των παρεμβάσεων είναι ιδιαίτερα θετική και η συνεργασία με την Α΄ Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια.

Γράφημα 24: Σχηματική απεικόνιση του αριθμού των εμπλεκομένων (μαθητών, καθηγητών, γονέων) ανά έτος στις παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε σχολεία της Θεσσαλονίκης.

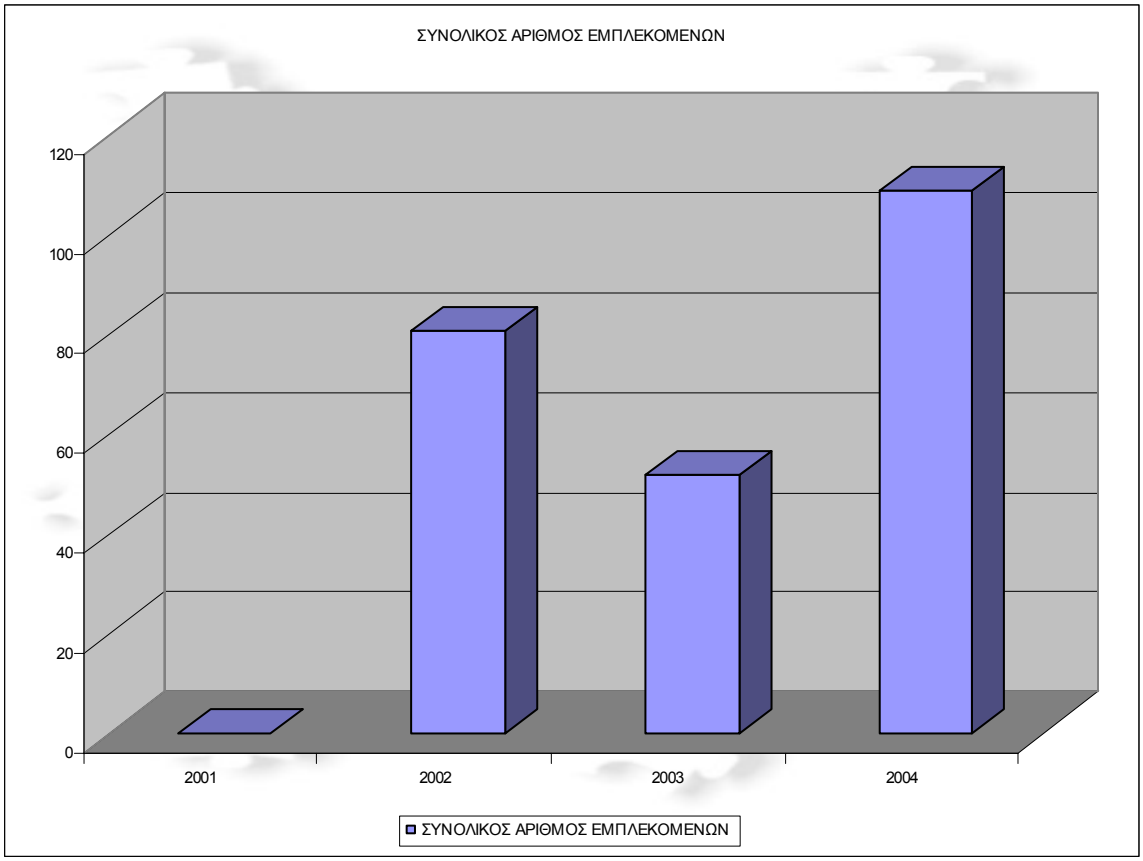

Ευαισθητοποίηση της ιατρικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης για την έννοια και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση της εξάρτησης

Η αυτοβοήθεια και οι ομάδες αυτοβοήθειας είναι καινούργιες έννοιες στον ελλαδικό χώρο. Η εμπειρία από τη λειτουργία του προγράμματος οδήγησε στο συμπέρασμα ότι ακόμη και η κοινότητα των λειτουργών υγείας δεν είναι αρκετά ενημερωμένη για την πρόταση της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης. Από την άλλη πλευρά, είναι γενικώς αποδεκτό ότι οι γιατροί πολλών ειδικοτήτων έρχονται σε επαφή με ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ, λόγω των συνεπειών της κατάχρησης. Με αυτή την έννοια οι γιατροί μπορούν να αποτελέσουν πολύ σημαντικές πηγές παραπομπής, αν ενημερωθούν για την πρόταση της αυτοβοήθειας και τις δράσεις του προγράμματος.

Σε αυτά τα πλαίσια, από τον Ιούνιο του 2004 ξεκίνησε η δράση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της ιατρικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης για την αυτοβοήθεια και τις δράσεις του προγράμματος. Ως το Δεκέμβριο του 2004 έγιναν ενημερώσεις σε γιατρούς των παθολογικών και ψυχιατρικών κλινικών των νοσοκομείων της Θεσσαλονίκης και σε ένα ποσοστό των ιδιωτών ψυχιάτρων της πόλης. Σε όλο αυτό το διάστημα έγιναν ενημερώσεις και παρουσιάσεις για το πρόγραμμα και τις δράσεις του σε **150** γιατρούς. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η πορεία της δράσης από το Μάιο ως το Δεκέμβριο του 2004.

Γράφημα 25: Σχηματική απεικόνιση της πορείας της δράσης ευαισθητοποίησης της ιατρικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης για την έννοια και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας στην αντιμετώπιση της εξάρτησης.

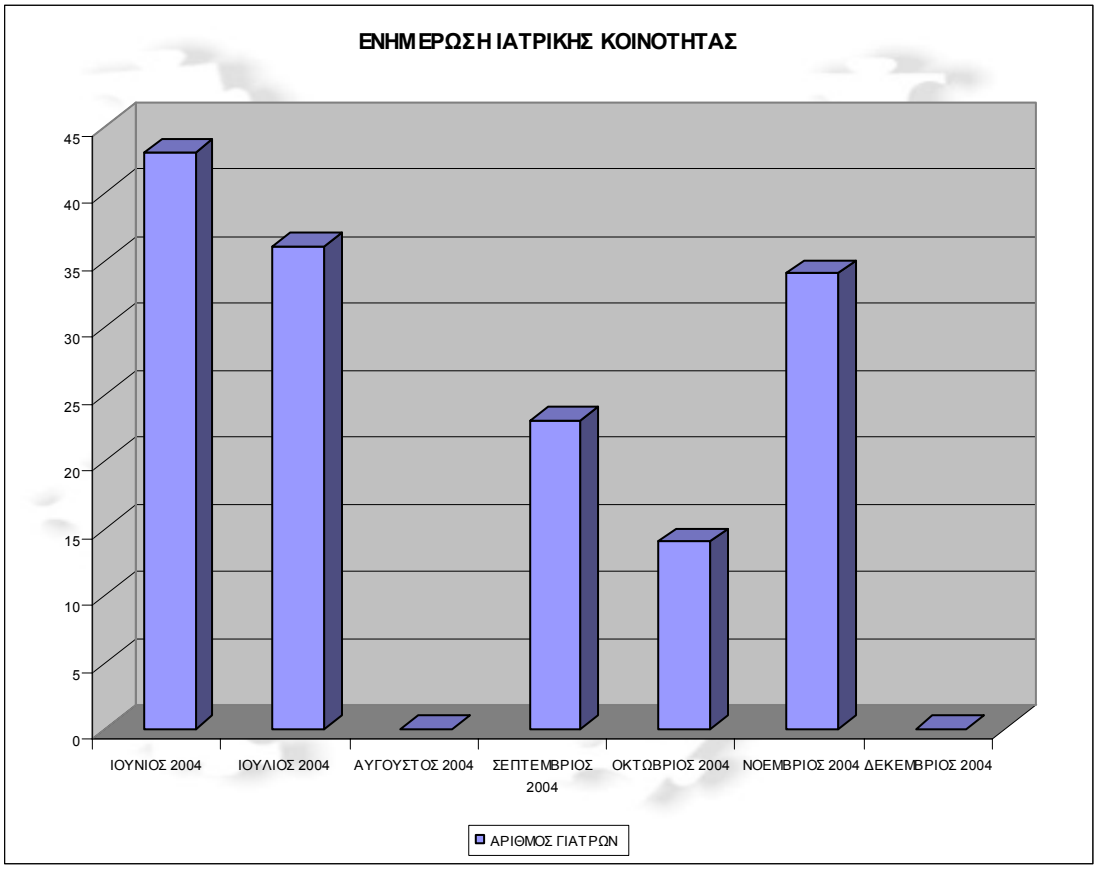

3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΕ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

Τράπεζα Πληροφοριών για την Αυτοβοήθεια

Στα πλαίσια αυτής της δράσης αναζητείται βιβλιογραφία σχετική με θέματα αυτοβοήθειας, ταξινομείται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων και μεταφράζεται επιλεγμένο υλικό. Ο βασικός στόχος αυτής της δράσης είναι η βάση δεδομένων σε βιβλία, περιοδικά, άρθρα, που έχει δημιουργηθεί και συνεχώς εμπλουτίζεται και ο κύκλος των εκπαιδευτικών συναντήσεων που διενεργούνται, να υποστηρίζουν την υλοποίηση του συνόλου των δράσεων του προγράμματος. Έτσι, στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος έχουν γίνει τα παρακάτω:

Στη βιβλιοθήκη του προγράμματος έχουν συγκεντρωθεί **500 τίτλοι βιβλίων** σχετικών με τις εξαρτήσεις, την αυτοβοήθεια, τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, την ανθρωπιστική ψυχολογία, την ποιοτική έρευνα αλλά και λογοτεχνικά βιβλία. Επίσης, έχουν συγκεντρωθεί **3000 επιστημονικά άρθρα,** σχετικά με τις εξαρτήσεις, την αυτοβοήθεια, τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, την ανθρωπιστική ψυχολογία, τις πολιτικές υγείας, την ποιοτική έρευνα. Το πρόγραμμα είναι συνδρομητής στα παρακάτω επιστημονικά περιοδικά: International Journal of Self Help and Self Care, The Humanistic Psychologist, Journal of Humanistic Psychology, Substance Abuse.

Στα πλαίσια αυτής της δράσης οργανώνονται και λειτουργούν σε εβδομαδιαία βάση εκπαιδευτικές ομάδες, με στόχο τη συνεχή ενημέρωση - εκπαίδευση όλων. Κατά τη διάρκεια των τριών ετών, έγιναν **60 εκπαιδευτικές συναντήσεις** για θέματα αυτοβοήθειας. Οι συναντήσεις αυτές αφορούσαν τα στελέχη, τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τους εθελοντές του προγράμματος.

Στόχος της τράπεζας πληροφοριών είναι επίσης η μετάφραση και έκδοση σημαντικών ξενόγλωσσων βιβλίων σχετικών με την αυτοβοήθεια, τα οποία θα είναι χρήσιμα για όλους τους επαγγελματίες του χώρου της υγείας. Στα πλαίσια αυτά έχει ολοκληρωθεί η μετάφραση τριών βιβλίων για την αυτοβοήθεια και αρκετών άρθρων και σύντομα θα προχωρήσουν οι εκδόσεις των βιβλίων στα ελληνικά.

Μια άλλη λειτουργία της τράπεζας πληροφοριών είναι η παροχή βιβλιογραφίας για σχετικά θέματα σε επαγγελματίες και φορείς ψυχικής υγείας. Σε αυτά τα πλαίσια μέρος της βιβλιοθήκης χρησιμοποιείται και από στελέχη άλλων δομών ψυχικής υγείας. Επίσης, υπάρχει επιλεγμένο υλικό για θέματα αυτοβοήθειας που έχει δοθεί σε όσους ειδικούς έχουν προσεγγίσει το πρόγραμμα.

Από την έναρξη του προγράμματος η βιβλιοθήκη λειτουργεί και ως δανειστική, κυρίως για λογοτεχνικά βιβλία και βιβλία ευρύτερου προβληματισμού. Η χρήση αυτή της βιβλιοθήκης αφορά κυρίως μέλη ομάδων αυτοβοήθειας που έρχονται στο πρόγραμμα.

Ενημέρωση και παροχή τεχνογνωσίας για την αυτοβοήθεια

Ένας από τους βασικούς στόχους του προγράμματος είναι η εκπαίδευση λειτουργών υγείας στις αρχές, τη φιλοσοφία και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας. Σε αυτά τα πλαίσια αναπτύχθηκε η δράση της ενημέρωσης και παροχής τεχνογνωσίας σε λειτουργούς υγείας για την αυτοβοήθεια.

Στα πλαίσια της δράσης πραγματοποιούνται κύκλοι σεμιναρίων σε επαγγελματίες που εργάζονται σε δομές ψυχικής υγείας, πρόληψης και θεραπείας εξαρτήσεων, για την έννοια και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας. Σε όσους από τους επαγγελματίες υγείας ενδιαφέρονται να υποστηρίξουν τη δημιουργία ομάδων αυτοβοήθειας ή να οργανώσουν δράσεις με άξονα την αυτοβοήθεια στους χώρους ευθύνης τους, πραγματοποιούνται ανάλογα σεμινάρια και παρέχεται εποπτεία καθ' όλη τη διάρκεια των παρεμβάσεων.

Η πιο σημαντική ενέργεια στα πλαίσια της δράσης αυτής είναι η εκπαίδευση των φοιτητών του *μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών της Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και των Ψυχοκοινωνικών Προβλημάτων* του τμήματος ψυχολογίας του Α.Π.Θ. Το εν λόγω μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι το μοναδικό στον Ελλαδικό χώρο για το ζήτημα των εξαρτήσεων και η άμεση σύνδεση θεωρίας και πράξης που λαμβάνει χώρα μέσω της πρακτικής άσκησης (διάρκειας 2 ετών) των μεταπτυχιακών φοιτητών στο Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας συμβάλλει κατά τον καλύτερο τρόπο στην κατάρτιση των ανθρώπων αυτών, οι οποίοι θα κληθούν να στελεχώσουν ανάλογες δομές στο άμεσο μέλλον.

Επίσης στα πλαίσια της δράσης εντάσσεται και η εκπαίδευση τελειόφοιτων του τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ, στα πλαίσια της πρακτικής τους άσκησης, καθώς και αποφοίτων τμημάτων κοινωνικών επιστημών που επιθυμούν να γνωρίσουν την πρόταση

της αυτοβοήθειας και συμμετέχουν εθελοντικά στις δράσεις του προγράμματος.

Γράφημα 26: Σχηματική απεικόνιση της εκπαίδευσης λειτουργών υγείας στη φιλοσοφία και τις αρχές της αυτοβοήθειας.

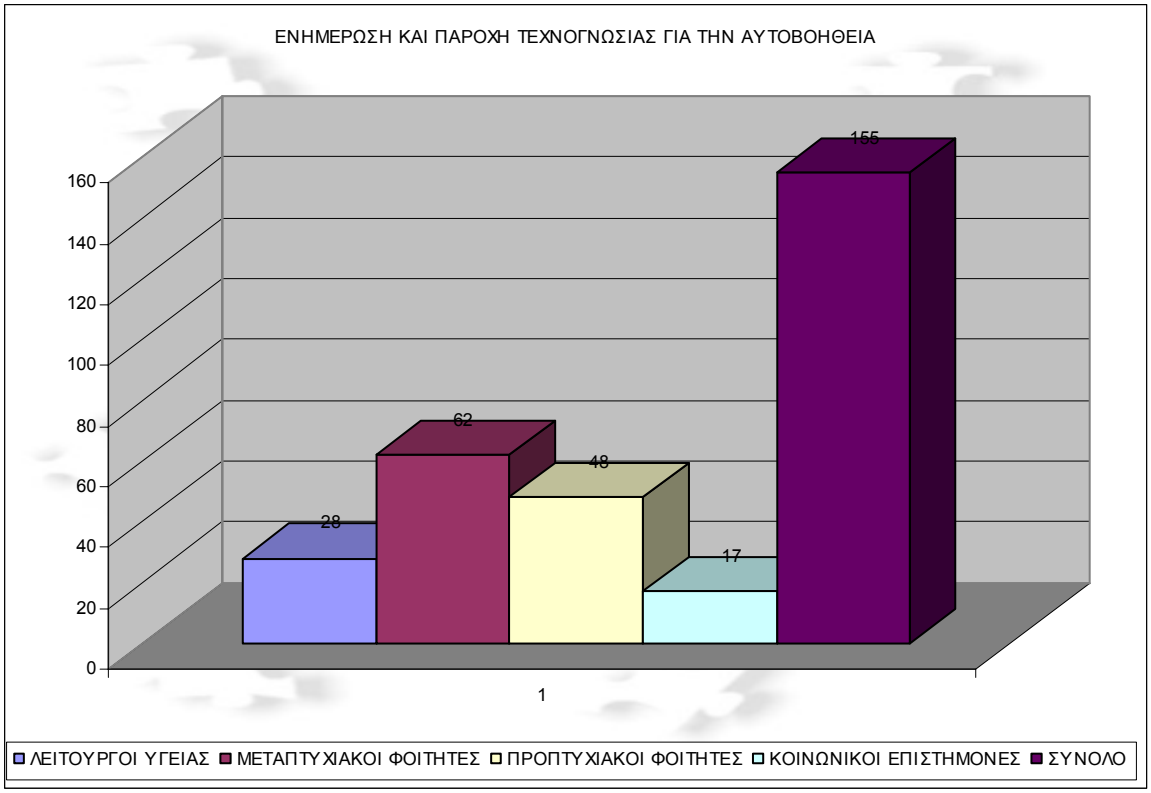

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

Ο **Φοίβος Ζαφειρίδης** είναι ψυχίατρος ειδικευμένος στην Κοινωνική Ψυχιατρική. Είναι διδάκτορας του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης. Το 1983 ίδρυσε τη Θεραπευτική Κοινότητα "Ιθάκη". Από το 1987 έως το 1995 υπήρξε εμπνευστής και πρώτος διευθυντής του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.Θ.Ε.Α). Από το 1995 είναι αναπληρωτής καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας του τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ και από το 1997 επιστημονικός υπεύθυνος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών της Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και των Ψυχοκοινωνικών Προβλημάτων.

Ο **Κώστας Μπαϊρακτάρης** είναι αναπληρωτής καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας. Υπήρξε από τους πρωτεργάτες της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα. Ίδρυσε και είχε την επιστημονική ευθύνη (1984 – 1990) του πρώτου προγράμματος επανένταξης για χρόνιους ψυχικά πάσχοντες του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης (Μονάδα Επανένταξης, Συνεταιριστικές Θεραπευτικές Μονάδες, Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Στήριξης Αστικού Τύπου). Συμμετείχε στη δρομολόγηση των διαδικασιών αποϊδρυματοποίησης του Κρατικού Θεραπευτηρίου Λέρου και συνεισέφερε στη δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου για θέματα αποϊδρυματοποίησης. Το 1992 εργάστηκε ως σύμβουλος της Παναμερικανικής Οργάνωσης Υγείας (Π.Ο.Υ) στη Δομινικανή Δημοκρατία, σε προγράμματα ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στο πλαίσιο των πολιτικών για τα Τοπικά Συστήματα Υγείας.

Η **Μαρία Δικαίου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Κοινωνικής Ψυχολογίας και διδάσκει θέματα ομάδων, μειονοτήτων και εφαρμοσμένης κοινωνικής έρευνας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη μελέτη κοινωνικοψυχολογικών προβλημάτων που απορρέουν από φαινόμενα μετανάστευσης, προσφυγισμού, παιδιών του δρόμου και περιθωριοποιημένων ομάδων γενικότερα.

Ο **Κώστας Μπακιρτζής** είναι αναπληρωτής καθηγητής στο τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ και διδάσκει μαθήματα σχετικά με την Εμψύχωση και τη Δυναμική των Ομάδων. Μετά από σπουδές Φυσικής στο Α.Π.Θ, παρακολούθησε στη Γαλλία πλήρεις κύκλους βασικών και μεταπτυχιακών σπουδών στα Παιδαγωγικά (Paris VIII) και στην Κλινική – Κοινωνική Ψυχολογία (Paris VII). Παράλληλα, εκπαιδεύτηκε συστηματικά σε μεθόδους εμψύχωσης και ψυχοθεραπείας.

2. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας στα πλαίσια των διαφόρων δράσεων του και για την υλοποίηση των στόχων του ανέπτυξε ένα κύκλο επαφών και συνεργασιών με διάφορους φορείς και ομάδες:

Πανεπιστήμια – Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα Ελλάδας

- Α.Π.Θ - Τμήμα Ψυχολογίας

α) Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και των Ψυχοκοινωνικών Προβλημάτων

β) Γραφείο Πρακτικής Άσκησης προπτυχιακών φοιτητών

- Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (Ε.Π.Ι.Ψ.Υ)
- Πανεπιστήμιο Κρήτης. Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνιολογίας.

Πανεπιστήμια - φορείς του εξωτερικού.

- Αμερικανικό Κέντρο Υποστήριξης Ομάδων Αυτοβοήθειας (American Self Help Clearinghouse). New Jersey, United States of America.
- Oasis Addiction Recovery Society. Toronto, Canada.
- Πανεπιστήμιο Giessen, Germany.
- Πανεπιστήμιο Stirling, Scotland. Department of Applied Social Science, Scottish Addiction Studies.

Θεραπευτικά Προγράμματα Εξαρτημένων

- Εναλλακτικό Θεραπευτικό Πρόγραμμα «Αργώ», Ψ.Ν.Θ
- Τμήμα Αποκατάστασης Τοξικοεξαρτημένων, Ψ.Ν.Θ
- Συμβουλευτικός Σταθμός Θεραπευτικού Προγράμματος «Ιθάκη»

- Α΄ και Β΄ Μονάδα Υποκατάστασης με Μεθαδόνη ΟΚΑΝΑ Θεσσαλονίκης

Κέντρα Πρόληψης

- Κέντρο Πρόληψης «Δίκτυο Άλφα»
- Κέντρο Πρόληψης «Ελπίδα»
- Κέντρο Πρόληψης «Πνοή»
- Κέντρο Πρόληψης «Πυξίδα»
- Κέντρο Πρόληψης «Σείριος»
- Κέντρο Πρόληψης «Πρόσβαση»
- Κέντρο Πρόληψης «Σταθμός»
- Κέντρο Πρόληψης «Ορφέας»

Φορείς τοπικής Αυτοδιοίκησης

- Νομαρχία Θεσσαλονίκης
  - Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης
  - Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας
- Δήμος Θεσσαλονίκης

Άλλοι Φορείς

- Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ)
- Γ.Ν.Π.Θ «Γ. Παπανικολάου», Παιδοψυχιατρική Κλινική
- Κέντρο Ερευνών Θεμάτων Ισότητας (ΚΕΘΙ)
- Γιατροί Χωρίς Σύνορα Θεσσαλονίκης
- Διεπιστημονική Ομάδα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Έρευνας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας
- ΚΕΣΥΠ - Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης και Προσανατολισμού της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης
- Ομάδα εθελοντών - Περιοδικό «Αναπηρία Τώρα»
- Σύλλογος Γονέων Εξαρτημένων Ατόμων Ψ.Ν.Θ «Δελφοί»
- Κέντρο Ψυχικής Υγείας Κεντρικού Τομέα του Ψ.Ν.Θ

- Α΄ Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης (Γραφείο Αγωγής Υγείας – Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων)
- Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης
- Άρσις – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων
- Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων (ΕΚΠΑΖ)
- Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων Θεσσαλονίκης

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Επιτροπή Ερευνών

Οικονομικός Απολογισμός Έργου 20258

Επ. Υπεύθυνος : ΖΑΦΕΙΡΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΦΟΙΒΟΣ (ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ)
Τίτλος Έργου : Πρόγραμμα προαγωγής της αυτοβοήθειας

Δαπάνες	Προϋπολογισμός	Αναλήψεις	Δεσμεύσεις ΕΥ	Υπόλοιπο
Πανεπιστημιακοί	0,00	0,00	0,00	0,00
Τρίτοι	209.918,00	206.017,99	0,00	3.900,01
Ι.Κ.Α.	0,00	0,00	0,00	0,00
Όργανα	36.281,75	36.216,75	65,00	0,00
Αναλώσιμα	11.215,31	10.453,42	72,36	689,53
Μετ. Εσωτερικού	1.433,84	1.433,86	0,00	-0,01
Μετ. Εξωτερικού	627,00	627,00	0,00	0,00
Λοιπά	158.718,22	157.039,67	882,55	796,00
Γενικά έξοδα	22.010,26	20.875,96	0,00	1.134,30
Σύνολα	**440.204,40**	**432.664,66**	**1.019,91**	**6.519,84**

Καταθέσεις :	419.977,60	Αναλήψεις :	411.900,70	Ταμειακό Υπ. :	2.398,95
Πιστ. Δανείων :	21.797,00	Χρ. Δανείων :	6.599,00	Δεσμεύσεις ΕΥ :	1.019,91
		Κρατήσεις :	20.875,96	Δεσμεύσεις ΕΕ :	2.346,40
Σύνολο :	441.774,60	Σύνολο :	439.375,66	Διαθέσιμο Υπ. :	**-967,36**

Ανάλυση Κινήσεων

Πιστωτικές Κινήσεις		Χρεωστικές Κινήσεις	
Κατάθεση Φορέα για Α.Π.Θ.	419.977,60	Ανάληψη για επιστροφή στο φορέα χρηματοδότησης	0,00
Επιστροφή κρατήσεων από τρίτους	0,00	Ανάληψη για κρατήσεις υπέρ τρίτων	112,00
Κατάθεση αχρησιμοποίητου υπολοίπου από ανάληψη	807,79	Ανάληψη επιστημονικού υπευθύνου	412.596,48
Χορήγηση δανείου	21.797,00	Επιστροφή δανείου	6.599,00
Αποδέσμευση κατάθεσης από Επιτροπή Ερευνών	0,00	Δέσμευση κατάθεσης από Επιτροπή Ερευνών	2.346,40
Επιστροφή κράτησης Ε.Ε.	18.131,56	Ανάληψη για κράτηση Ε.Ε.	39.007,52

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΚΑΛΑΒΟΚΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
Προϊστάμενος Τμήματος
Οικονομικής Διαχείρισης
Επιτροπής Ερευνών ΑΠΘ

Παρασκευή, 18 Μαρτίου 2005 - 12:28:05 μμ

Σελίδα 1 / 1

Επεξήγηση κατηγοριών δαπανών:

Πανεπιστημιακοί: Αφορά σε αμοιβές – αποζημιώσεις των επιστημονικών υπευθύνων – συμβούλων του προγράμματος (Σύνολο κατηγορίας: 0 Ευρώ)
Τρίτοι: Αφορά σε αμοιβές – αποζημιώσεις των στελεχών του προγράμματος με ανάθεση έργου (Σύνολο κατηγορίας: 209.918 Ευρώ)
Ι.Κ.Α.: Αφορά σε αμοιβές τρίτων με εξαρτημένη σχέση εργασίας (Σύνολο κατηγορίας: 0 Ευρώ)
Όργανα: Αφορά σε δαπάνες εξοπλισμού - γραφείων, Η/Υ, φωτοτυπικού κ.λ.π. (Σύνολο κατηγορίας: 36.281,75 Ευρώ)
Αναλώσιμα: Αφορά σε δαπάνες υλικών άμεσης ανάλωσης, εντύπων και γραφικής ύλης (Σύνολο κατηγορίας: 11.215,31 Ευρώ)
Μετακινήσεις εσωτερικού: Αφορά σε δαπάνες κίνησης, διατροφής και διανυκτέρευσης στο εσωτερικό της χώρας (Σύνολο κατηγορίας: 1.433,84 Ευρώ)
Μετακινήσεις εξωτερικού: Αφορά σε δαπάνες κίνησης, διατροφής και διανυκτέρευσης εκτός της χώρας (Σύνολο κατηγορίας: 627 Ευρώ)
Λοιπά: Αφορά σε δαπάνες ενοικίων, λειτουργικών εξόδων -Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε.-, επισκευών, συντηρήσεων, εξόδων που δεν υπάγονται σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες (Σύνολο κατηγορίας: 158.718,22 Ευρώ)
Γενικά έξοδα: Ποσό παρακράτησης για το Α.Π.Θ. (του άρθρου 7 της Υ.Α. ΚΑ/679/96), το οποίο υπολογίζεται στο 5% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου (Σύνολο κατηγορίας: 22.010,26 Ευρώ).

4. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1. ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΤΕΓΑΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

2. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΔΡΩΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ